

20. YIL

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI ÇALIŞMA RAPORU

**Nisan 2009
Mart 2010**

**TİHV
7. Dönem
21. Olağan
Kurucular Kurulu**

27 Mart 2010

**TİHV Genel Merkezi
Ankara**

TİHV KURUCULARI

Vakfedenler (1990)

İHD Genel Merkezi
Akın Birdal
Alpaslan Berktaş
(17 Mart 1996 tarihinde istifa etmiştir)
Ata Soyer
Aziz Gürsoy
Bekir Doğanay
Doğan Taşdelen
İbrahim Emil Çelik Sandalcı
(12 Mart 1993 tarihinde kaybettik)
Ergin Atasü
(9 Mart 1998 tarihinde kaybettik)
Fevzi Bahattin Argun
Gencay Gürsoy
Haldun Özen
(5 Mayıs 2002 tarihinde kaybettik)
Halit Çelenk
Haşim Aydıncağ
Hüsnü Öndül
İhsan Atar
Lalezar Mürşitpınar

Leman Fırtına
Mahmut Tali Öngören
(13 Ekim 1999 tarihinde kaybettik)
Mehmet Selim Ölçer
Mehmet Vural
Murat Yetkin
Mustafa Ekmekçi
(21 Mayıs 1997 tarihinde kaybettik)
Muzaffer Erdost
Nart Bozkurt
Nevzat Helvacı
Nusret Fişek
(3 Kasım 1990 tarihinde kaybettik)
Okan Akhan
Ömer Faruk Yenigün
Şükran İrençin
Veli Devecioglu
Veli Lök
Yavuz Önen
Zeki Tavşancıl

Kurucular Kurulu Tarafından Seçilen Kurucular

Şahika Yüksel	(12 Şubat 1991)	Nihat Bulut	(25 Mart 2001)
Sabri Dokuzoğuz	(17 Mart 1996)	İoanna Kuçuradi	(30 Mart 2002)
Ümit Erkol	(29 Mart 1998)	Sabih Ataç	(30 Mart 2002)
Türkcan Baykal	(29 Mart 1998)	Önder Özkalıpçı	(30 Mart 2002)
Şebnem Korur Fincancı	(29 Mart 1998)	Metin Aksoy	(30 Mart 2002)
Necdet İpekyüz	(29 Mart 1998)	Muhsin Bilal	(30 Mart 2002)
Mustafa Çinkılıç	(29 Mart 1998)	Hürriyet Şener	(04 Nisan 2004)
Yusuf Alataş	(29 Mart 1998)	Turgut Tarhanlı	(04 Nisan 2004)
Günseli Kaya	(17 Ekim 1999)	Necmi Erdoğan	(04 Nisan 2004)
Tanıl Bora	(17 Ekim 1999)	Emirali Türkmen	(04 Nisan 2004)
Sezai Berber	(17 Ekim 1999)	Levent Kutlu	(04 Nisan 2004)
M. Sezgin Tanrıku	(17 Ekim 1999)	Coşkun Üsterci	(26 Mart 2005)
Cem Kaptanoğlu	(17 Ekim 1999)	Mehmet Antmen	(26 Mart 2005)
Sedat Aslantaş	(17 Ekim 1999)	Nejat Taştan	(26 Mart 2005)
Yücel Sayman	(26 Mart 2000)	Selahattin Demirtaş	(26 Mart 2005)
Lütfi Demirkapı	(26 Mart 2000)	Ülkü Özen	(26 Mart 2005)
Nadire Mater	(26 Mart 2000)		
Mithat Sancar	(26 Mart 2000)		
Gül Erdost	(26 Mart 2000)		
Osman Baydemir	(25 Mart 2001)		
Metin Bakkalcı	(25 Mart 2001)		
Berna Arda	(25 Mart 2001)		
Tahir Elçi	(25 Mart 2001)		

VAKIF ÇALIŞMA ORTAMI

Mart 2009-Mart 2012 Dönemi Asıl Yönetim Kurulu Üyeleri

Şebnem KORUR FİNCANCI (Başkan), Metin BAKKALCI (Genel Sekreter), Sabri DOKUZOĞUZ (Sayman), Okan AKHAN, Nart BOZKURT, Coşkun ÜSTERCİ, Hürriyet ŞENER, Muhsin BİLAL, Necdet İPEKYÜZ.

Mart 2009-Mart 2012 Dönemi Yedek Yönetim Kurulu Üyeleri

Sevim SALİHOĞLU, Mehmet ANTMEN, Sabih ATAÇ, M. Sezgin TANRIKULU, Türkcan BAYKAL.

Mart 2009-Mart 2012 Dönemi Asıl Vakıf Denetçileri

Mehmet VURAL, Mustafa ÇİNKILIÇ, Nejat TAŞTAN.

Mart 2009-Mart 2012 Dönemi Yedek Vakıf Denetçileri

Tanıl BORA, Haşim AYDINCAK.

Genel Merkez

Melahat BÜYÜKTANIR, Hülya ARAS, Hürü ŞAHİN (06 Kasım 2009 tarihinden itibaren).

Dokümantasyon Projesi

Evren Özer, S. Erdem TÜRKÖZÜ, Yavuz GÜÇTÜRK, Osman İŞÇİ (31 Ekim 2009 tarihine kadar).

Tedavi ve Rehabilitasyon Projesi

Koordinatör: Metin BAKKALCI

Ayşe Rüya KARACAN EŞ

İşkence Önleme Seçmeli Protokolü Uygulama Projesi

Hülya ÜSTERCİ

BM İşkenceye Karşı Sözleşmenin Seçmeli Protokolü Projesi

Hülya ÜSTERCİ, Rosa ÖKTEM

Sığınmacı Projesi (VAN)

01 Şubat 2010 tarihinden itibaren Elçin TÜRKDOĞAN, Soner ÇALIŞ, Velid KARABIYIK, Cüneyt CANIŞ

Ankara Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi

Levent KUTLU, Handan TAZE

İstanbul Temsilciliği

Engin BODUR, Hürriyet ŞENER, Servet ÇOLAK, Şükran İRENÇİN, Süleyman Alper TECER (10 Ekim 2009 tarihine kadar), Pervin Sevda BIKMAZ (01 Eylül 2009 tarihinden itibaren)

İzmir Temsilciliği

Alp AYAN, Aytül UÇAR, Coşkun ÜSTERCİ, Günseli KAYA, Sema AKALIN (18 Ocak 2010 tarihine kadar), Türkcan BAYKAL (28 Şubat 2010 tarihine kadar) Nergis Tuba ATAŞ (06 Şubat 2010 tarihine kadar), Mediha ÖZENMİŞ (01 Şubat 2010 tarihinden itibaren), Aysun KOÇ (13 Şubat 2010 tarihinden itibaren)

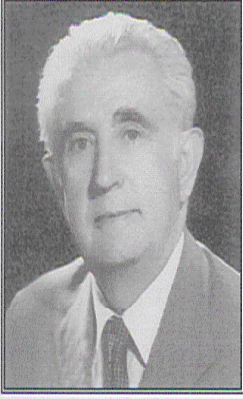
Adana Temsilciliği

Alev ANTMEN, Mustafa DOĞDU, Yusuf DEMİRCİ

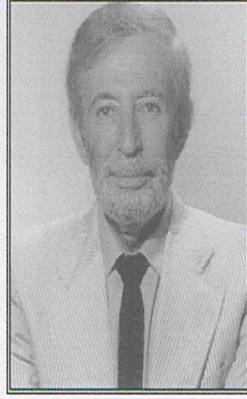
Diyarbakır Temsilciliği

Nesrin ASLANTAŞ, M. Emin YÜKSEL (31 Ağustos 2009 tarihine kadar), Muhsin BİLAL (15 Ocak 2010 tarihine kadar), Necdet İPEKYÜZ (01 Eylül 2009 tarihinden itibaren), Nevim YAKUT GÜNAY (01 Aralık 2009 tarihinden itibaren).

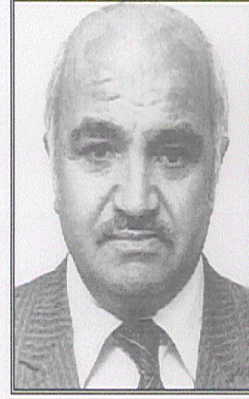
ARAMIZDAN AYRILAN KURUCULARIMIZI
SAYGI İLE ANIYORUZ.

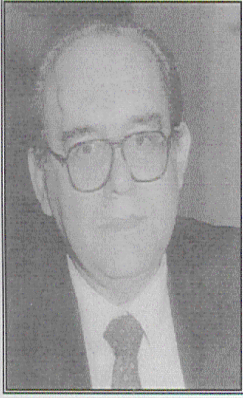
Nusret Fişek
1914 - 1990

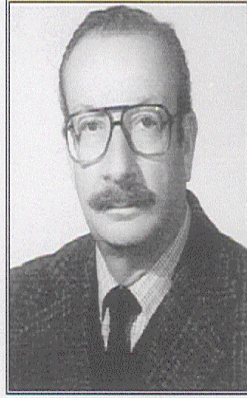
Emil Galip Sandalcı
1922 - 1993

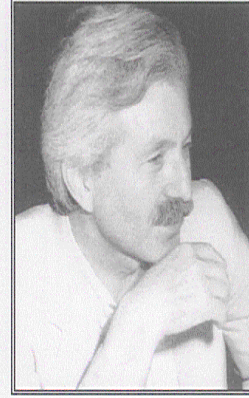
Mustafa Ekmekçi
1931 - 1997

Ergin Atasü
1940 - 1998

Mahmut Tali Öngören
1931 - 1999

Haldun Özen
1933 - 2002

İçindekiler

2009 Yılında İnsan Hakları ve Türkiye _____	2
Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV) 2009-Mart 2010 Dönemi Çalışmalarının Değerlendirilmesi _____	4
Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Projesi 2009 Yılı Değerlendirmesi _____	6
İşkencenin Önlenmesi ve İzlenmesi Projesi _____	16
Mülteci, Sığınmacı ve Uluslararası Korunmaya Muhtaç Diğer Kişilerin Haklarının Etkin Korunması Projesi _____	18
Dokümantasyon Merkezi Çalışmaları _____	21
Temsilciliklerimizin Diğer Çalışmaları _____	22
Uluslararası İlişkiler _____	26
Türkiye İnsan Hakları Vakfı 20.Yıl Etkinlikleri _____	28
Diğer Çalışmalar _____	29
Önümüzdeki Dönem İçin Hazırlanmış Projeler _____	32
Önümüzdeki Dönem İçin Üzerinde Çalışılan Projeler _____	33
Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın 12 Nisan 2009-26 Mart 2010 Tarihleri Arasında Yapmış Olduğu Basın Açıklamaları _____	34

2009 YILINDA İNSAN HAKLARI VE TÜRKİYE

İnsan hakları alanında yaşanan sorunlara müdahil olmaya çalıştığımız bir yılı daha geride bıraktık. Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın bu bir yıl içinde genel merkezi ve temsilcilikleriyle yürüttüğü çalışmaları raporda okuyacaksınız. Elbette bu çalışmaların, sorunların ağırlığı karşısında yeterliliği tartışılabilir. Yapılacaklara ilişkin çok değerli ve ilerletici tartışmaları Kurucular Kurulu toplantımızda yapacağımız gibi, bu yıl boyunca paylaştığımız önerilerle de yolumuzu aydınlattınız ve yürütülen insan hakları mücadelesine hep birlikte katkı yapmaya çalıştık. Vakfın tüm çalışmalarında emek veren dostlarımızın ve özellikle Vakfın çalışanı olarak bir çalışma ortamından çok mücadele yürüttükleri insan hakları alanına gönül verme duygusuyla emeklerini paylaşan dostların yüzümüzün her zaman ileriye dönük olmasındaki payı çok büyüktür.

İnsan hakları açısından çelişkilerle, bir yanda umut diğer yanda kaygılarla geçen zor bir dönemin içindeyiz. Yalnız Türkiye'de değil, bütün dünyada temel insan hakları kavramlarını hiçe sayan yaklaşımlarla yüz yüze geliyoruz. İnsan hakları kavramının çokça dillendirildiği ama hiç değer verilmediği bir dünyada insan hakları mücadelesi verirken, yüksek duvarlarla karşılaşmak ve duvarları aşmak için çaba göstermek zorunda kalındığında insan hakları bilincinin yerleştirilmesi için yapılacaklar yetersiz kalabiliyor.

Umutlu bir yıl geçirdik, çünkü Türkiye'de ilk defa kendi yakın çevremizin epeyce dışında insanlarla buluşup işkenceyle etkin bir mücadelede toplumun bütün bireylerinin sorumluluğunu konuşma, daha da ötesi bu sorumluluğu yerine getirmek için olumlu adımlar atma olanağı bulduk. İstanbul Protokolü eğitimlerini Protokolün yayınlandığı 10 yıl içinde, birlikte insan hakları mücadelesi yürüttüğümüz farklı disiplinlerden pek çok dostumuzla gerçekleştirmiştik. Bu kez bulduğumuz 3.476 hekimin büyük çoğunluğu ise hemen hiç buluşma olanağı bulamadığımız bambaşka kaygılar taşıyan bir grubu oluşturuyordu. Bu hekim grubunun %83'ü hastasını bir polis eşliğinde muayene edebileceğini, %62'si ruhsal değerlendirmenin işkencenin belgelenmesinde yeri olmadığını ve %31'i bazı durumlarda işkencenin meşru sayılacağını savunuyordu. Bugün ise pek çok hastanede ayrı ve daha uygun ortamların sağlandığı muayene odaları, acil nöbetinden ayrı adli nöbet tutan hekimler işkencenin hiçbir koşulda meşru sayılmayacağı bilinciyle etkin belgeleme için ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlar. Daha önce hiç buluşamadığımız hekimlerden bazıları ilk kez Vakfın kapısından içeri girip yayınlarımızdan ediniyorlar, "ben Vakıf için ne yapabilirim" sorusunu soruyorlar.

Çelişkiler mi, işte onlar hayli fazla. Bu hekimler soruşturmalar geçiriyor, hatta gözaltına alınıyor son zamanlarda. Onlar bu durumla yeni yeni tanışıyorlar, ama eskiden beri bu işle-yişi bilen ve buna karşı mücadele edenler için de çelişkiler keskinleşmiş durumda. Peş peşe gelen gözaltı ve tutuklamaların insan hakları mücadelesinin içindeki insanlarımızı hedef aldığına tanıklık ettiğimiz bir yıl geçirdik. İnsan Hakları Derneği'nin merkez ve şube yöneticileri tutuklandı, tutuklanmaya devam ediyor. Derneğin başvuruçulara ait kayıtlarına el kondu. Düşünce ve ifade özgürlüğü her zamanki gibi yok sayılıyor. Düşünen, konuşan ve yazan herkes mahkeme mahkeme dolaşmaya devam ediyor. Mahkemelerde dolaşmayanlar ise işkence suçu işlemeye devam edenler. Cezasızlığın önüne geçilebilmiş değil. Hekimler yaralanma olduğunu görüyor, tanımlıyor ama basit tıbbî müdahaleyle giderilebilir bir yaralanması olduğu için işkence mağdurlarının suç duyuruları hakkında takipsizlik kararı veriliyor. Yetmezse memura görevi başında saldırmaktan veya mukavemetten işkence görenlere

karşı davalar açılıyor. Çocuklarımızın yaşadıkları ihlalleri anlatabilmek için ayrı bir rapor ihtiyacı olduğu görünüyor. Bu yıl içinde destek programlarımıza hedeflenenin çok üzerinde çocuk başvuru almak zorunda kaldığımız raporda da göreceksiniz. Çocuklar ne yazık ki hâlâ varlığını sürdüren özel yetkili mahkemelerde yargılanıyor ve avuçlarının içinde taş izi görüldüğü iddiasıyla örgüt üyesi yapılıyor. Sapanlar da örgütlü mücadelenin silahları olarak kabul ediliyor. Cezaevlerinde beslenme ve barınma koşullarını ele almaya bütün bu ağır ihlallerden sıra gelmiyor.

Cezaevlerinde çocuklarımızı ağırlamakla yetinmeyip, hasta bakımlarını da itina ile yapmayı sürdürüyoruz. Kamuoyunda tartışmalı bir birliktelik kurumunun verdiği raporlarla cezaevlerindeki hastaların ölmesi bekleniyor.

Tüm bu ağır hak ihlalleri demokratik açılım tartışmalarının yapıldığı dönemde olurken, Kürt illerinin yerel yöneticileri de açılım ertesi tutuklanan binlerce insanın arasında yerini alıyor. Anayasa tartışmaları, Terörle Mücadele Kanunu'nda değişiklik, İnsan Hakları Kurumu kurulması gibi toplumun tüm kesimlerinin ortak aklına ihtiyacı olan süreçlerde içtenlikten yoksun buluşmalar sonuçsuz kalırken, başlıklar üzerinden siyasî rant kavgaları ile umutlar köreltiliyor. Yükselen gerilimler toplum içi çatışmaları körüklüyor.

Bu içtenliksiz tutumun her yerde kesintisiz sürdüğünü de biliyoruz. İspanya'da bir yargıç, Baltasar Garzón, Frankist rejimde zorla kaybedilen 114.000 insanın bedelini sormaya yeltendiği için 20 yıl boyunca mesleğini yapamama tehdidiyle yargılanıyor. Endonezya'da bir grup, Papua bağımsızlık bayrağı taşıdıkları için isyan etmekten cezaevine kondu. Türkiye'de Tekel işçileri sürdürdükleri mücadele ile umudumuzu tazelerken, İran'da Şeker İşçileri Sendikası, Rusya'da Su İşçileri Sendikası, Pakistan'da otel işçileri ve Britanya'da havayolu işçileri çalışma koşulları, ücretleri ve güvenlikleri için mücadele ediyor, tutuklanıyor ve yargılanıyor.

İnsan hakları mücadelesi zorlu bir mücadeledir. Türkiye İnsan Hakları Vakfı 20 yıldır bu mücadelede varlığını sürdürmüş ve uluslar arası alan da dâhil yürüttüğü çalışmalarla örnek oluşturmuştur. Dönemin özelliği gereği daha sık acil çağrı yapmak zorunda kaldığımız, mücadelenin daha sıcak olduğu muhakkaktır. Bu mücadelede hepimizin gücüne ve aklına ihtiyacımız var.

Geçirdiğimiz dolu dolu 20 yılın hakkını vererek, gecenin en karanlık olduğu anın gün doğmadan hemen önceki an olduğunu unutmadan, hep birlikte güneşin doğuşunu izlemek dileğiyle...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI'NIN (TİHV) 2009-MART 2010 DÖNEMİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş:

Bir önceki TİHV 20. Olağan Kurucular Kurulu'nu 11 Nisan 2009 tarihinde birlikte gerçekleştirmiştik. 20. Olağan Kurucular Kurulu'ndan sadece iki gün sonra başlayan ve halen sürmekte olan özellikle Kürt sorunundan kaynaklı yakın tarihin en geniş çaplı gözaltı ve tutuklamaları iki kurucular kurulu arasındaki dönemin karakteristik özelliği olsa gerektir. Demokrasi/açılım kavramlarının en sık telaffuz edildiği bir dönem olma özelliğini taşıyan bu dönemde, dokümantasyon merkezimizin çalışmalarına dayalı olarak hazırlanıp dönem içinde kamuoyuyla paylaştığımız basın açıklamaları/özel raporlarda yer verildiği gibi, gündelik hayatta işkence ve kötü muamele, yaşam hakkı, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, cezaevleri alanları başta olmak üzere, toplumun geniş kesimlerinde yaygın insan hakları ihlallerinin yaşandığına tanık olundu. Son yıllardaki güvenlik güçlerinin şiddete yaygın olarak başvurusu ve bu uygulamalarda bulunanların siyasî otoritelerce korunması 2009 yılının da belirgin özelliğiydi. Dahası aynı zamanda kurucumuz birisi olan İnsan Hakları Derneği merkez ve yerel yöneticileri başta olmak üzere insan hakları savunucuları gözaltı, tutuklama, hapis cezası gibi yoğun baskıların muhatabı oldu.

Tekel işçileri ya da kamu çalışanları dâhil itiraz eden tüm kesimleri de kapsayan bu baskı ortamında, kimi gösterilere katıldıkları ya da gösterilerde taş attıkları için binlerce çocuğun (12-18 yaş arası) gözaltına alındı ve bunlardan yüzlercesi tutuklandı. Sadece 2009 yılında 177 çocuğa 772 yıl hapis cezası verilmesi özel olarak belirtilmelidir.

Doğal olarak bu ortamın sonuçları TİHV çalışmalarına yansımıştır.

Bu gelişmeleri de hissederek dönem başında hazırlanan TİHV'in 2009-2012 dönemini kapsayan üç yıllık programında altı temel öncelik belirlenmişti.

Öncelik 1. Bugüne değin olduğu gibi, temel işlevimiz olan işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyonu ve işkencenin önlenmesine yönelik çalışmaların etkinleştirilmesi;

Öncelik 2. TİHV'in işkence alanında bugüne kadarki birikimi aynı zamanda *travma* alanında da önemli bir birikime yol açmıştır. Ülkemizde özellikle Kürt sorunu nedeniyle olağanüstü travmatik süreçler yaşanmış ve yaşanmaktadır. Bu nedenle; toplumsal travma ile baş etmeye yönelik multidisipliner somut programın geliştirilmesi;

Öncelik 3. Sığınmacı/mültecilere yönelik çalışmalar;

Öncelik 4. İnsan hakları ihlallerine yönelik dokümantasyon çalışmalarının etkinleştirilmesi;

Öncelik 5. Başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere uluslararası ortamda, özellikle son dönemdeki insan hakları alanındaki aşınma da göz önüne alındığında, insan hakları ortamının kuvvetlendirilmesine yönelik çalışmaların etkinliğinin artırılması bir başka öncelik olmak durumundadır.

Öncelik 6. "Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü" perspektifi ışığında örgütsel yapının ve vakıf tanıtımının güçlendirilmesi;

Çalışma raporunun ilgili bölümlerinde yer verildiği gibi Nisan 2009-Mart 2010 dönemi çalışmalarında, esas olarak bu altı temel önceliğe özen gösterilmiştir.

Yine çalışma raporunun ilgili bölümlerinde görüleceği gibi, bugün sürdürülmekte olan projelerin ve çalışmaların yanı sıra önümüzdeki döneme ilişkin yapılan hazırlıklar göz önüne alındığında, TİHV çalışmalarının niteliğinin arttırılarak sürdürülmesi konusunda önemli bir imkân söz konusudur.

Ne var ki, çalışmaların kesintisiz sürdürülebilmesi açısından 2010 yılı sonuna kadarki zamanın çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle vakıf ortamının “Toplum Yorgunluğu”nu aşma imkânını da sağlayabilecek, kuşkusuz ihtiyaçlar çerçevesinde ve birikimimize (fikri, bilgiye dayalı, insan gücü, ilişki zenginliği, şu an için finansal) dayalı vakfın gelecek hayallerini bu sınırlı dönemde somutlaştırmamızın gereği bir süredir özel bir gündem olagelmıştır. 21. Olağan Kurucular Kurulu’ndaki değerlendirmelerinin bu konuda önemli bir katkı sağlayacağı açıktır.

Öte yandan 2010 yılı TİHV’in kuruluşunun 20 yılı olmaktadır. Bu çerçevede bu çalışma raporu ile taslağını sizlerle paylaştığımız TİHV 20. yıl etkinlikleri bir yandan başta siz kurucular olmak üzere çok geniş bir kesimin katkısıyla nereden nereye geldiğimizin ortaya konmasına vesile olacak, öte yandan da bu değerlendirmelerin de ışığında, ülke ihtiyaçları ve birikimimiz göz önüne alınarak, TİHV’in gelecek dönem politikasının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

TEDAVİ VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİ PROJESİ 2009 YILI DEĞERLENDİRMESİ

Ulusal ve uluslararası duruma ilişkin bugüne kadar yapılan saptamalar ışığında işkencenin devam ettiğini ve önümüzdeki süreçte ülkemizdeki yoğunluğunda iniş-çıkışlarla birlikte iktidarlarca ihtiyaç duyulduğunda yoğun bir şekilde uygulanabildiğini söylemek mümkündür.

Bu nedenle;

Beş merkezimizin de mutlak anlamda varlığını sürdürme basıncı yaşamadan, esas olarak TİHV ortamında İşkence Görenlerin Tedavi ve Rehabilitasyon çalışmalarının etkinliği artırılarak (eğitim ve bilimsel çalışmalar dâhil) sürdürülmesi öncelikli hedef olarak belirlenmişti.

Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Projesi kapsamında, bugüne kadarki çalışmalar sürdürülmüştür. Bunun yanı sıra projenin geleceği açısından da yol gösterici olan altta yer verilen 2009 ve 2010 yılları için altyapısı hazırlanan yeni çalışmalar başlatılmıştır.

a) Merkezlerimizin bulunmadığı ve ağır işkence ve insan hakları ihlallerinin yaşandığı bölgelere yönelik olarak “Gezici Sağlık Ekibi” programı başlatılmıştır.

İki kişiden oluşan ilk “Gezici Sağlık Ekibi” 15-19 Mayıs 2009 tarihlerinde Van-Yüksekova-Hakkâri’yi kapsayan bir gezi gerçekleştirmiştir. Bu gezi sırasında Van’da 6, Yüksekova’da 3, Hakkâri’de ise 2 kişi olmak üzere toplam 11 mağdurun tıbbî değerlendirilmesi yapılmıştır. Tamamının tedavi programına alındığı mağdurlardan bir çocuk, çocuklara yönelik sosyal destek programına, iki başvuruya hukuk destek programına alınmıştır. Yine iki kişiden oluşan ikinci “Gezici Sağlık Ekibi” ise, 10-12 Eylül 2009 tarihlerinde Van’a bir gezi gerçekleştirmiştir. Bu gezi 7 Eylül 2009 tarihinde Yukarı Cillê Köyü’nden 5 kişinin Onur Tepe Karakolu’nda işkence ve kötü-muamele gördüğünü ve İHD Van Şubesi’ne başvurdukları bilgisine ulaşılması üzerine organize edilmiştir. Bu program çerçevesinde toplam on mağdur tedavi programına alınmıştır.

Sonuç olarak iki programda beş tedavi ve rehabilitasyon merkezimize ulaşma imkânı olmayan toplam yirmi bir işkence gören başvuru, tedavi programına alınmıştır.

Yirmi bir işkence gören başvuru açısından önemli olan bu uygulama, aynı zamanda ilgili bölgelerde faaliyetlerimiz hakkında bilgi paylaşılarak işkencenin önlenmesi yönündeki çalışmalara katkı sağlamıştır. Tüm il ve ilçelerde de başta İHD şube yöneticileri olmak üzere çeşitli sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, avukatlar, belediye başkanları ve idari yetkililerle görüşmeler yapılmıştır.

Bu çalışmaların da bir sonucu olarak özel olarak Van ilinde de TİHV’in bir tedavi ve rehabilitasyon merkezi ya da en azından bir temsilcilik açması önerileri ve bu konuda gönüllü katkı sunma istekleri yoğunlaşmıştır.

Bu çalışmaların sonuçları, özel olarak son dönem gelişmeleri de göz önüne alındığında “Gezici Sağlık Ekibi” çalışmasının daha da yaygınlaştırılmasının önemli bir ihtiyaç olduğu görülmüştür.

b) Uzun bir aradan sonra (2002-2003 dönemi) rehabilitasyon projesi kapsamında sınırlı da olsa sosyal ve hukuksal destek hizmeti verme imkânının yaratılmasının bir sonucu olarak tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarında son derece önemli olan multidisipliner ve bütüncül yaklaşımın önemi bir kez daha görülmüştür.

Sosyal destek çalışmaları yetişkinler ve çocuklar için ayrı ayrı olarak programlanmıştır.

2009 yılında toplam 5 yetişkin başvurunun programa alınması öngörülmüş idi. Ancak büyük bir ihtiyaç söz konusu olduğu için 2009 yılında toplam 8 yetişkin başvurumuz “İş ve Meslek Edindirme” programına alınmıştır. İstanbul’da 5 (1 İç Mimarî Kursu, 1 Piyano Kursu, 3 İngilizce Kursu), Afyon’da 2 (İngilizce Kursu), Diyarbakır’da 1 (Kamu Personeli Seçme Sınavına Hazırlık Kursu) olmak üzere 8 yetişkin başvurumuz kurslara gönderildi.

Öte yandan, her temsilciliğin kendi başvuruları içerisinde kriterler çerçevesinde seçtiği 46 çocuk başvuru değerlendirilmiş, 36 çocuk eğitimlerine destek için programa alınmıştır. Bunlardan İstanbul’da 3, Hakkâri’de 1, Afyon’da 1, Diyarbakır’da 2, Adana’da 1, Mersin’de 2 olmak üzere bir üst kademedeki okullara hazırlık aşamasında olan toplam 10 çocuğun üniversiteye hazırlık ya da seviye belirleme sınavlarına hazırlık kurslarına kayıtları yapılarak devamları sağlanmaktadır. Yine bu 10 çocuğun yanı sıra 26 çocuk için de eğitim yılının başlamasıyla birlikte ilk haftadan itibaren okul kırtasiyeleri (defter, kalem, boya vb.), okul kıyafetleri, spor ayakkabı ve eşofmanları gibi temel eğitim malzemeleri ile zorunlu kimi giyim malzemeleri temin edilmiştir. Bu çocuklardan 5’inin (eğitimlerine devam ettikleri okulun uzak olmasından kaynaklı) okul servis ücretleri ödenmektedir. Bazı öğrencilere ise toplu taşıma kartı sağlanmıştır.

Kurslara gönderilen tüm başvuruların velileri tedavi merkezlerinde görev yapan sosyal hizmet uzmanları olmuştur. Devamsızlık, deneme sınavlarında aldıkları puanlarıyla ilgili sürekli öğretmen ya da danışmanlarıyla görüşülmektedir. Sosyal Destek Projesi’nde değerlendirilen tüm çocukların düzenli olarak takibi de yine merkezlerde görev yapan sosyal hizmet uzmanları tarafından düzenli olarak (ev ziyaretleri, okulda öğretmenleriyle görüşerek) izlenmektedir. Böylece başvuruların takibi yapılarak başarılı olmaları hedeflenmektedir.

2009 projesinde bu programa 5 çocuk alınması öngörülmüşken beklenenin üstünde karşılaşılan ihtiyaç nedeniyle toplam 36 çocuk programa alınmıştır. 36 çocuk halen eğitimlerine devam etmektedir.

Tedavi ve rehabilitasyon programının bütünlüğü içinde gerçekleştirilen bu çalışmaların da sonucu programa alınan başvurularımızın tedavi süreçlerindeki olumlu gelişim, başvurularından alınan geri bildirimler sosyal destek programların yararını bir kez göstermiştir.

Başvurularımızın önemli bir bölümü Güneydoğu ve Doğu Anadolu’dan kendi arzuları dışında göç ile yerleri değiştirilmiş kişilerdir. Eğitim düzeyleri daha çok okuryazar ya da ilkökul mezunudur. Bu ailelerin büyük kısmı yoksul ailelerden oluşmaktadır. Köyde daha çok tarım ve hayvancılıkla uğraşan bu kesim göçle yerleştikleri şehirlerde işsizlik sorunu yaşamaktadır. Dolayısıyla da sosyal güvenlik sistemlerinden kendileri gibi aileleri de yararlanamamaktadır. Öte yandan bu kişiler karmaşık travmaya maruz kalmış ve kalmaktadır. Bu nedenlerle 2009 yılındaki toplam 459 başvurunun beş yetişkin ve beş çocuk başvuru için öngörülmüş sosyal destek programı yeterli olamamaktadır. Bu yüzden, önümüzdeki dönemde daha çok başvurunun yararlanabileceği koşullarının yaratılması için TİHV olarak bir yandan projelerden bağımsız olarak bu çalışmaların kuvvetlendirilmesine çalışılırken, öte yandan da yeni proje hazırlıklarına başlanması planlanmıştır.

Projede öngörülenin üstünde çocuğun programa alınmasının bir nedeni toplam 459 başvuru içinde çocuk sayısının (62) yüksekliğidir. Bu oranın yüksekliğinin önemli bir nedeniyse son dönemde Türkiye’nin gündeminde özel bir yeri olan çocuklara yönelik baskılarla açıklanabilir. Türkiye’nin içinde bulunduğu durum da göz önüne alınarak TİHV olarak çocuklara yöne-

lik çalışmalara özellikle özen gösterilmiştir. Önümüzdeki dönem için de bu konuda daha yoğun çalışmak gerekmektedir.

Bu çalışmanın kuvvetlendirilmesi aynı zamanda sınırlı olanaklar nedeniyle çaresizlik duygusu nedeniyle bir tür ikincil travma riskiyle karşı karşıya kalan vakıf çalışanlarının korunması açısından da gerekli görünmektedir.

c) TİHV bünyesindeki sosyal destek programının kuvvetlendirilmesi amacı ile 2009 yılında İsveç Kızılhaç Merkezi'yle özel bir program gerçekleştirilmiştir. Bu program çerçevesinde deneyim aktarımı amacıyla TİHV'den bir arkadaş (Muhsin Bilal) bir haftalığına İsveç Kızılhaç Merkezi'ne bir ziyaret gerçekleştirmiş, aynı şekilde İsveç Kızılhaç Merkezi'nden de bir arkadaş bir haftalığına Adana ve Diyarbakır merkezlerimize bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu karşılıklı deneyim aktarımı programının yanı sıra 14 Aralık 2009 tarihinde İstanbul'da TİHV'den sekiz, İsveç Kızılhaç'tan ise üç ilgili uzmanın katılımı ile rehabilitasyon programlarının etkinliğini arttırma amaçlı bir grup çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu grup çalışmasında bu yöndeki çalışmaların 2010 yılında da sürdürülmesi kararı alınmıştır.

d) Sosyal destek çalışmalarının yanı sıra yine uzun bir aradan sonra (2002-2003 dönemi) rehabilitasyon projesi kapsamında hukuksal destek hizmeti verme imkânı yaratılmıştır. Çalışma raporunun ilgili bölümünde yer verildiği gibi, sürdürülmekte olan "İşkencenin Önlenmesine Yönelik Proje"nin yanı sıra doğrudan tedavi ve rehabilitasyon projesi kapsamında da bugüne kadar başvurularımız çerçevesinde seçilen dokuz başvuru hukuksal destek programına alınmıştır.

Bu etkinliğin amacı, işkence mağduru ve mağdur yakınlarına hukuksal destek verilerek maruz kaldıkları muameleler nedeniyle adli mekanizmanın etkin bir şekilde işletilmesi ve sorumluların cezalandırılmasının sağlanmasıdır.

Çünkü tıbben iyilik hali, kişinin biyo-psiko-sosyal bütünlüğünün korunması halidir. Tıbbî destek sonucunda işkence gören kişilerin fiziksel ve ruhsal açıdan tedavi ve rehabilitasyonları sağlansa bile, işkence faillerinin cezalandırılmadığı durumlarda mağdurların adalet duyguları onarılmadığından tam bir iyilik haline ulaşılması mümkün olamamaktadır.

Bu amaçtan hareketle, dosyalar TİHV'in temsilciliklerinin bulunduğu illerde ve komşu illerdeki işkence vakaları arasından seçilmiştir. Etkin dokümantasyon ve tıbbî bakımın da sağlanabilmesi amacıyla seçilen dosyalardaki mağdurların aynı zamanda TİHV başvurusu olmasına özen gösterilmiştir. Yine dosyalar seçilirken öncelik ekonomik nedenlerle kendisini bir avukatla temsil edemeyecek işkence mağdurlarına verilmiştir.

Bu çalışmada özel olarak Çağdaş Hukukçular Derneği'nin katkısına özel olarak yer verilmiştir.

e) Özellikle Diyarbakır Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nin son dönemde yeniden yapılandırılması (gönüllü ağının ve diğer ilgili kurumlarla ilişkilerin kuvvetlendirilmesi, Kürtçe tanıma özen gösterilmesi, başvuru bekleyen değil, olası başvurulara ulaşmaya çalışan tarzın etkinleştirilmesi gibi) sonucu, Güneydoğu Anadolu'da son dönemde yoğunlaşan işkence ve kötü muamele maruz kalanlara ulaşmaya çalışılmaktadır.

Diyarbakır merkezinin yeniden yapılandırılması çalışmaları çalışma raporunun ilgili bölümünde yer verildiği gibi önümüzdeki dönem için hazırlanmakta olan "Toplumsal Travmayla Baş Etme Programı" göz önünde tutularak gerçekleştirilmektedir.

Özel Başlıklar Altında 2009 Yılı Değerlendirmesi

TİHV tedavi merkezlerine 2009 yılında yapılan 459 başvurumuza ilişkin tablo:

Adana	118
Ankara	26
Diyarbakır	51
İstanbul	183
İzmir	81
<i>Toplam</i>	<i>459</i>

Kadın	147
Erkek	312
Toplam	459

a) Yıllık toplam 350 başvuru öngörülmesine karşın 2009 yılı toplam başvuru sayısı 459 olarak gerçekleşmiştir (başvuru sayıları 2008 yılında 425, 2007 de 452 ve 2006 da ise 337 idi).

Başvuru sayısının öngörülenden %31 fazla olmasının TİHV'in özel raporlarında belirtildiği gibi son dönemde güvenlik güçlerinin şiddete yaygın olarak başvurması, bu uygulamalarda bulunanların siyasî otoritelerce korunması, bilhassa yerel seçimlerden hemen sonra başlatılan başta çocuklar olmak üzere yaygın gözaltı/tutuklama/işkence ve kötü muamele uygulamalarıyla da ilişkili olduğu görülmektedir.

Özellikle 2005 yılından bugüne kadarki, 2005 yılındaki Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemeleri Kanunu, 2006 yılında Terörle Mücadele Kanunu'ndaki değişiklikler, 2007 yılındaki Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'ndaki (PVSK) değişiklikler gibi yasal düzenlemelerin, bu olumsuz gelişmeleri otoritelerin güvenlik gerekçesiyle meşrulaştırma söylemlerinin sonucu olarak uygulamalardaki bu kaygı verici gelişmeler öne çıkmaktadır.

<i>Akut</i>	248
<i>Kronik</i>	211
<i>2009 yılı içinde işkence görenler</i>	259
<i>Çocuk</i>	62
<i>Adlî sebeplerle</i>	81
<i>Siyasî sebeplerle</i>	378
<i>5 il projesi kapsamın alınanlar</i>	76
<i>Başvuru yakını</i>	48

Ülkedeki genel atmosferin yanı sıra, öngörülenden fazla başvurunun olmasında TİHV ile ilgili esas olarak;

- ❖ 2009 yılında sistematik olarak başlatılan tedavi merkezlerimizin bulunmadığı bölgelere yönelik gezici sağlık ekiplerinin ziyaretleri (iki gezide 21 işkence gören başvuru kapsamına alınmıştır),
- ❖ 2009 yılı içinde bir kez daha uygulamaya sokulan işkence görenlere yönelik hukuk ve sosyal destek programları (yıl içinde 7 başvuru hukuk destek, 8 yetişkin ve 36 çocuk başvuru sosyal destek programına alınmıştır),
- ❖ Diyarbakır merkezimizin re-organizasyonu (Diyarbakır merkezimize 2008 yılı başvuru sayısı 40 idi),

başlıklarındaki üç nedenden de söz edilebilir.

b) 2009 yılı içinde aynı yıl içinde işkence gören başvuru sayısı 259'dur (% 56,4). 2008 yılında aynı yıl içinde işkence gören başvuru sayısı 269'ken (%63), 2007 yılında 320'ydi (%70), 2006 yılında ise 222'ydi (%65). Aynı yıl içinde işkence gören başvuru oranında nispi bir azalma olmakla birlikte rakamsal olarak anlamlı bir büyüklükte olması önümüzdeki dönem çalışmalarımızın kararlılıkla sürdürülmesi açısından önemli bir ipucudur.

c) 2008 yılında 44 olan çocuk başvuru sayısının 2009 yılında 62 olarak gerçekleşmesi ve bunun yarısından fazlasının (34) Adana merkezimizde olması özellikle 2009 yılında çocuklara yönelik ağır baskılarla açıklanabilir. Bu konuda bir başka etmen olarak çocuklara yönelik sosyal destek programları göz önünde tutulmalıdır.

d) Yine 2008 yılında 5 il projesi kapsamına alınan başvuru sayısının 2009 yılında 76 olarak gerçekleşmesinde özel olarak 2009 yılında sistematik olarak başlatılan gezici sağlık ekipleri çalışmalarının önemli rolü olmuştur.

e) Başvurularımızın doğum yerlerine göre dağılımında yine Güneydoğu (%29,4) ve Doğu Anadolu (%22) doğumlular önemli bir oranı oluşturmaktadır.

f) Adli sebeplerle işkence gören başvuru oranında 2009 yılında da nispi bir artış görülmektedir. 2009 yılında % 17,6 gerçekleşen bu oran 2008 yılında %16, 2007 yılında %14, 2006 yılında %11 idi.

g) 15 başvurumuz Türkiye vatandaşı olmayıp, ülkeleri şöyledir: 4 İran, 4 Irak, 4 Sudan, 1 Kongo, 1 Filistin ve 1 Sri Lanka.

h) 2009 yılı başvurularımızın 271 inin (% 59) tedavi süreci tam/kısmen iyileşme ile tamamlanmış olup, 94 ünün (% 20.5) tedavisi 2010 yılında sürdürülmektedir. 94 ünün (% 20.5) ise çeşitli nedenlere tedavi süreci yarım kalmıştır. Tedavi sürecinin yarım kalma oranı %19.7 düzeyinde olup, geçmiş yıllara göre nispi bir artış söz konusudur.

	Başvuru sayısı	Oran %
Açık alan/araç içi	149	36,2
Emniyet Müdürlükleri	135	32,8
Polis Karakolu	41	10,0
Jandarma Karakolu/komutanlığı	34	8,3
Diğer	52	12,7
TOPLAM	411	100,0

ı) 2009 yılında potansiyel başvurulara ulaşma konusuna özen gösterilmiştir. Diyarbakır Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nin yeniden yapılandırılması, ilk kez uygulamaya konulan "Gezici Sağlık Ekibi" çalışması, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Türkiye Temsilciliği'yle 3 Ağustos 2009 tarihinde imzalanan mutabakat belgesi ve bunun gerekleri doğrultusunda karşılıklı çaba gösterilmesi bu konuda önemli katkı sağlamaktadır.

i) 2009 yılındaki işkence gören başvurularımıza (işkence gören yakını 48 başvurunun dışındaki 411 başvurunun) gerçekleşen işkence uygulamalarında işkence uygulanan yerler arasındaki resmî gözaltı yerleri olarak bilinen yerler dışında (açık alan, araç içi vb.) uygulanan işkence oranının (%36,2) yüksekliği önem arz etmektedir. Bununla birlikte emniyet merkez-

lerinde (özel birimlerin görevli olduğu yerler) uygulanan işkence oranının (%32,8) yüksekliği de sürmektedir.

j) Türkiye'deki işkence olgusuna ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında bir önceki çalışma raporlarında yer verilen başlıklar geçerliliğini korumaktadır:

- ❖ Son dönemde işkence ve kötü-muamele uygulamaları önceki yıllara oranla daha ka-
ba ve vahşice nitelikte olduğu,
  - ❖ Son dönemde işkence ve kötü-muamele bilgi alma ihtiyacından çok korku veya göz-
dağı vermek, cezalandırmak ya da otorite tesis etmek amacıyla yapılmakta olduğu,
  - ❖ Göstericilere özellikle resmî olarak gözaltına almadan, uygulanan şiddetin yaygınlığı,
  - ❖ Son dönemde ikiz davalardaki artış,
  - ❖ Cezasızlığın esas olarak sürdüğü,
  - ❖ İşkence ve kötü-muamele tanımlarının birbirlerine karşı kullanılarak işkencenin giz-
lendiği,
- gözlemlenmektedir.

2009 Yılında Tedavi ve Rehabilitasyon Projesi Kapsamında Tedavi ve Reha- bilitasyon Çalışmaları Dışındaki Çalışmalar

Eğitim-Bilimsel Çalışmalar

a- İstanbul Protokolü eğitimi süreçlerinin (yurtiçi-yurtdışı) değerlendirilmesi

1996 yılında başlayan hazırlık sürecinin başından beri TİHV'in önemli rol üstlendiği ve Birleşmiş Milletler dokümanı haline gelen İstanbul Protokolü ile ilgili çalışmaların geldiği düzeyi göstermesi açısından özellikle 2009 yılında somutlaşan Türkiye deneyimi her açıdan son derece önemlidir. 1 Aralık 2007-30 Kasım 2009 döneminde bir Adli Tıp Kurumu projesi olan ve 4000 hekim, 1000 savcı ve 500 yargıca yönelik İstanbul Protokolü eğitimi projesinde eğitimler Türk Tabipleri Birliği (TTB) ve IRCT tarafından gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak özellikle 2009 yılında 28 ilde 3476 hekimin katıldığı 100 eğitim doğal olarak TİHV ortamındaki eğitici arkadaşların ve bugüne kadar TİHV dâhil ortak ortamımızdaki birikimin katkısıyla gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimlerin yanı sıra, adli tıp rapor formatının revize edilmesi, üniversite müfredatlarının hazırlanması, işkenceyle ilgili tıbbî ve hukukî süreçlerle ilgili önerilerin geliştirilmesi, adli tıp raporların izlenmesi mekanizmalarının önerilmesini de içeren bu proje her açıdan uluslararası düzeyde de bir örnek oluşturmuştur. Türkiye'de işkencenin önlenmesi açısından önemli bir katkı sağlayan bu proje, aynı zamanda TİHV'in çalışmalarının yaygınlaştırılması olanağını da sağlamıştır. Proje tamamlandıktan sonraki dönemdeki olumlu geri bildirim ve gelişmeler, bu doğrultuda çalışmalar için yol gösterici olmuştur. Çalışma raporunun önümüzdeki dönem için hazırlanan projeler bölümünde yer verildiği gibi, bu çalışmaların daha da etkinleştirilerek sürdürülebilmesi için TİHV tarafında yeni bir proje hazırlanmıştır.

Söz konusu projedeki kimi gerekçeler ile ortaya çıkan gecikme nedeniyle 2009 yılında gerçekleştirilen 100 eğitim (yanı sıra hekimlere yönelik 7 eğitici eğitimi programı) TİHV ortamındaki arkadaşlar için olağanüstü bir yoğunluğa yol açmıştır. Bu nedenle 2009 yılı sonunda

planlanan Ankara, İstanbul ve İzmir’de psikiyatristlere yönelik İstanbul Protokolü eğitimlerinin 2010 yılına ertelenmesi zorunlu olmuştur.

Yine, eğitim komitesi koordinatörlüğünü üstlendiğimiz IRCT ile birlikte 10 ülkede (İlk projede yer alan Fas, Gürcistan, Meksika, Sri Lanka, Uganda’nın yanı sıra Ekvator, Filipinler, Kenya, Mısır, Sırbistan) gerçekleştirilen İstanbul Protokolü eğitim projesi 2009 yılında tamamlanmıştır.

Bu çalışmalar TİHV’in işkence konusunda ulusal ve uluslararası düzeydeki yerini göstermesi açısından önemlidir.

b- "Süddeutsche Akademie für Psychotherapie"yle üç yıllık birlikte psikoterapi eğitimi

TİHV, işkence görenlerin ve yakınlarına verdiği tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin kalitesini ve etkinliği artırmak için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların önemli bir bölümünü, tedavi merkezi çalışanları ve vakıf çalışmalarına dışarıdan destek veren kişiler için düzenlenen eğitimler oluşturmaktadır.

2006 yılında "Süddeutsche Akademie für Psychotherapie" ile birlikte başlatılan TİHV çalışması ve dışarıdan destek veren psikiyatrist ve psikologlar için oryantasyon semineri ve eğitim programını içeren "Psikoterapi Eğitim Programı" 2009 yılında tamamlanmıştır. Eğitim "Gelişimsel Psikoloji, Kişilik Öğretisi, Nevrozlar, Psikodinamik Psikolojisi ve Psikoterapisi, Psikopatoloji, Psikosomatik, Bağımlılıklar, ilk görüşme tekniği; Genel ve Özel Psikodinamik, Aile ve Grup Teorisi; diğer bilimsel yöntemler (Davranışsal Terapi, Sistemik Hipnoz Terapisi); çeşitli psikoterapi yöntemleri açısından endikasyon ve uygulama; Travma Terapisi" başlıklarını içermektedir. Üç yıl içinde yedişer günlük altı ayrı eğitim modülünün 14-19 Nisan 2009 tarihinde gerçekleştirilen altıncı eğitimin sonunda katılımcı 16 psikiyatrist ve psikolog, Alman Tabip Odası’nın Ek Eğitim Örnek Yönergesi doğrultusunda psikoterapist sertifikası almışlardır.

Bu konuda yeni bir eğitim ihtiyacı ve imkânı konusunda çalışmalar başlatılmıştır.

c- 6. Uluslararası Ruhsal Travma Sempozyumu:

Düzenleme kurulunu Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri A.D., İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri A.D., Türkiye Psikiyatri Derneği, Norveç Tabipleri Birliği, Türk Tabipleri Birliği ile birlikte üstlendiğimiz 6. Uluslararası Ruhsal Travma Sempozyumu 11-13 Aralık 2009 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirilmiştir.

6. Uluslararası Ruhsal Travma Sempozyumu’nda yine dünyanın, özellikle bölgemizin ve ülkemizin farklı yerlerinden gelen ve farklı alanlarda çalışan uzmanların görüş, düşünce, çalışma ve deneyimlerinin paylaşılıp tartışılacağı bir ortam sağlandı. 19 panel, 3 konferans, 7 çalışma grubu, 1 forumunun yer aldığı 3 günlük programda 15 farklı ülkeden ve 70 konuşmacı ve kayıtlı olarak 252 katılımcı yer aldı. Ayrıca çok sayıda sözlü bildiri de sunuldu.

Ana izleği "Gündelik Hayatın Travmaları" olan üç günlük sempozyumda sokaktaki şiddetten politik şiddete, meşin yuvarlaktan işyerindeki yıldırımaya (mobbing), "doğal afetler"den, kadına ve çocuğa yönelik şiddete, yoksulluktan yoksunluğa uzanan geniş bir spektrumdaki bu travmatik etkenleri ve etkilerini, daha da önemlisi bunların önlemlerini, baş etme yollarını ve tedavilerini tartışma olanağı yaratıldı.

Genel olarak travma başlığında akademik çalışma alanıyla uygulama alanında değişik disiplinlerin buluşma imkanını sağlayan Uluslararası Ruhsal Travma Sempozyumları bu alandaki bütünlüklü çalışmalara önemli bir katkı sağlamaktadır. Özel olarak da TİHV'in değişik üniversite ve meslek kurumları ile birlikte travma başlığında ortak çalışmalarını kuvvetlendirmesi açısından da önemli bir imkân sunmaktadır. Bunun sonucu olarak da önümüzdeki dönem geliştirilmeye çalışılan "Toplumsal Travmayla Baş Etme Programı" için gerekli bilgi ve ilişki ağı zenginleşmektedir.

Öncelikle Avrupa, Balkan ve Ortadoğu ülkeleri arasında işbirliğine olanak veren, barışı ve dostluğu kuvvetlendiren bir platform olması da amaçlanan bu programın geliştirilerek sürdürülmesi arzulanmaktadır. Bir sonraki sempozyumun 2012 yılında olması uygun gözükmektedir.

d- BMMYK Türkiye Temsilciliği çalışanlarına supervizyon hizmeti sunulması:

2008 yılında gerçekleştirdiğimiz BMMYK görüşmecilere yönelik eğitim programlarından sonra başlatılan ve yine BMMYK'deki görüşmeciler için tarafımızdan organize edilen "bakımverenlerin bakımı" çerçevesinde supervizyon hizmetleri 2009 yılında da sürdürülmüştür.

Bilimsel Araştırmalar

a. "Türkiye'de İşkencenin Epidemiyolojisi" çalışması:

2010 sonuna kadar tamamlanması planlanan bu çalışma kötü-muamele ve işkencenin niceliksel olarak saptanması ve zaman içinde gösterdiği değişimleri değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

Çalışma, arşiv araştırması niteliğinde olacaktır. Arşiv olarak değerlendirilen yazılı materyal, işkencenin kayıt altına alındığı, raporlandırıldığı kurumların verilerinden elde edilmektedir.

Bu veriler, zamansal dönemler açısından karşılaştırmalı olarak, hem sıklık vb. niceliksel ölçütler kullanılarak, hem de suç türü, işkence yöntemi vb. niteliksel ölçütlerle analiz edilecektir.

İşkencenin epidemiyolojisi çalışmasında geçen dönem yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

❖ Çalışma grubunun ilk toplantısında çalışmanın gerek içerik gerekse zamanlama açısından kapsamı tanımlanmıştır. Buna göre, "işkence"nin kavramsal sınırları, olgunun hangi mekânlarla sınırlı olarak inceleneceği, hangi zaman dilimini kapsayacağı kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye'de işkence olgusu açısından bir kırılma dönemi olduğu düşünülerek 1980 sonrası dönemin kapsanması uygun görülmüştür. Bu dönem içinde, genel olarak arşiv çalışmasına dayalı veri ve bilgi toplanması kararlaştırılmıştır.

❖ Veri kaynakları, başta TİHV olmak üzere insan hakları örgütlerinin arşivleri; 1980'den başlayarak medya arşivleri; hukuk alanında yapılan değişiklikleri ve mevzuatı saptamak amacıyla hukuksal veriler ve yayınlanmış işkenceyi kavramsal düzeyde ele alan ve mağdur deneyimlerini aktaran kitap, makale vb. akademik arşiv, olarak belirlenmiştir.

❖ Bu çalışmaları yapmak üzere çalışma grupları oluşturulmuş ve her grup kendi içinde çalışmalarına başlamıştır.

- ❖ Öncelikle TİHV arşivi içerik analizi yöntemiyle incelenmeye başlanmış, elde edilen veriler bilgisayara aktarılmıştır.
- ❖ İşkence konusunda yayınlanan kitap, makale vb. arşiv saptanmış ve incelenmeye başlanmıştır.
- ❖ Medya taraması kapsamında öncelikle web üzerinde arşivlerine ulaşılan gazetelerin taranmasına başlanmıştır.
- ❖ Hukuksal mevzuatı incelemek üzere kurulan komisyon, bu alanda yapılan önceki çalışmaları derlemiş ve çalışmalarına başlamıştır.

b. “Türkiye’de işkencenin 18 yıllık eğilimi” çalışması:

Yine 2010 sonuna kadar tamamlanması planlanan bu çalışma ile TİHV’in bugüne kadar ki başvurularının kayıtlarına dayalı olarak işkencenin yıllara göre değişim özellikleri analiz edilecektir.

Bu çalışma için 1990 yılından bugüne başvurular ile ilgili bilgileri sayılabilir hale getirdiğimiz tüm formlar toplandı. Bu formlar ihtiyaçlara göre tedavi merkezleri toplantılarında çalışanlar tarafından birçok kez yeniden düzenlenmiş ve modifiye edilmiştir. Bu yüzden her sene değiştirilerek geliştirilmiş bir form kullanılmıştır.

Öncelikle bu verilerin karşılaştırmalı olarak kullanılıp kullanılmayacağı tıp fakültelerinin epidemiyoloji ve istatistik bölümlerinde çalışan akademisyenlerle tartışıldı. En son kullanılan halinden geriye doğru tüm formlardaki soruların ve yanıtların uyumu araştırıldı. Bu işlem belli dönemlerin (1999 öncesi, 1999-2004 yılları ve 2004 sonrası) kendi içlerinde tekrar edildi. Daha sonra ise bu verilerin birleştirilerek analizine başlanmıştır.

c. 2003 yılında başlayan “Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi” çalışmasının, özellikle bir arkadaşımızın tez konusuna dönüşmesinin de katkısıyla gecikmekle de olsa İzmir Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi bünyesinde 2007 yılında tamamlanmıştır.

İşkence görenlerin aldıkları hizmet kalitesi ve yeterliliğinin değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmanın tüm merkezlerimizde uygulanması bir hayli gecikmeli de olsa 2010 yılı içinde başlayabilecektir.

Alternatif Adli Tıp Raporlama Çalışmaları

Rapor ve alternatif adli tıp rapor çalışmaları 2009 yılında da sürdürülmüştür.

2009 yılında Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezlerimizde toplam 43 başvuru için alternatif adli tıp raporu/epikriz hazırlanmıştır. Kendi istekleri sonucu bunlardan on dördüne Türkiye’de sürmekte olan davaları ya da yeni dava açmak istedikleri için (sekizinin davası sürüyor, dördü için görevsizlik kararı verildi, diğerleri hakkında ise bilgi edinilemedi), üçüne Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvurmak istedikleri için, on üçüne bir başka ülkeye iltica talebinde bulunmak istedikleri için, ikisine Avrupa ülkelerinden sınır dışı edilme girişiminde bulunduğu için, altısına sığınmacı olmak istedikleri için, ikisine iş ve işçi bulma kurumuna başvurmak istedikleri için birisine ise cezaevindeki tedavisinin sürdürülebilmesi için alternatif adli tıp raporu/epikriz hazırlanmıştır. İki başvuru ise bu belgeleri kendilerinde tutmaktadırlar.

Hukuksal destek programına alınanlardan yaşamlarını yitiren iki kişi dışındakiler için de alternatif adli tıp rapor hazırlanmıştır.

Bilindiği gibi, tarafımızdan hazırlanan Alternatif Adli Tıp Raporlarımız, özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından dikkate alınmaktadır. Bu çerçevede AİHM işkenceyi düzenleyen 3. madde ile ilgili Türkiye aleyhine 2009 yılı içinde toplam 9 karar vermiş, bunların üçünde tarafımızdan hazırlanan Alternatif Adli Tıp Raporlarına doğrudan atıf yapmıştır.

Yayın Faaliyeti

- 2008 yılı *Tedavi Merkezleri Türkçe Raporu* 2009 yılı içinde basılmıştır. Ne yazık ki 2008 raporunun İngilizcesini henüz basma imkânı olmamıştır. 2009 Tedavi raporlarının ise basım hazırlıkları başlamıştır.

-2008 yılı başında yayına hazırlanıp Türkçe olarak basılan *İşkence ile ilgili Tıbbî Atlas'ın* 2009 yılı sonunda İngilizce basımı planlanmıştır. Ancak redaksiyon ve edisyon sürecinde kimi revizyonlar gerektiği için basım 2010 sonbaharında gerçekleşebilecektir. Bir süredir *Atlas'ın* Türkçesi uluslararası düzeyde tanıtılmaktadır, bu nedenle dünyanın pek çok yerinden İngilizcesine çok yoğun bir talep iletilmiştir. İngilizce baskısının uluslararası düzeyde tıp yayınevleri tarafından basılması *İşkence ile ilgili Tıbbî Atlas'ın* yaygınlaşması açısından önemli bir imkân yaratacaktır. Bu yüzden uluslararası düzeyde tıp yayınevleri tarafından basılması konusunda görüşmeler başlatılmıştır.

İŞKENCENİN ÖNLENMESİ VE İZLENMESİ PROJESİ

1 Ocak 2007 tarihinde başlayıp 31 Aralık 2008 tarihinde biten işkencenin önlenmesine yönelik projenin sürdürülebilmesi için hazırlanan iki yıllık yeni proje 15 Aralık 2008 tarihi itibari ile başlatılmıştır. Proje’de işkence görenlere yönelik hukuksal desteğin kuvvetlendirilmesi, yanı sıra işkenceye karşı mücadelenin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Proje kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler şunlardır:

1. İşkence gören 30 kişiye hukuksal destek sağlanması:

Bugüne kadar 33 mağduru kapsayan 20 dosya bu proje çerçevesinde hukuksal destek programına alınmıştır.

20 dosya doğrudan projede yer alan avukatların yanı sıra 20 gönüllü avukat tarafından izlenmektedir.

2. Avukatlar arasındaki koordinasyonu kuvvetlendirmek:

Yukarıda yer verilen dosyaları izleyen avukatlar başta olmak üzere çeşitli illerden avukatlar arasında etkin bir koordinasyon oluşturulmuştur.

İlk koordinasyon toplantısı 4 Temmuz 2009 tarihinde İzmir’de, İstanbul, Ankara, Antakya, Antalya, Fethiye, Van, Lice, Diyarbakır, İzmir’den 20 avukatın katılımıyla gerçekleştirildi. Bu toplantıda çalışma ilkeleri, raporlama biçimine karar verilmiştir. Bu çerçevede bir raporlama formatı oluşturulmuştur.

İzmir’de yapılmış olan toplantıda Adana’dan katılımcı olmaması ve iletişim sorunları olması nedeniyle Adana’da, 13 Şubat 2010 tarihinde bir toplantı gerçekleştirildi. Bu toplantıya 13 avukat, 7 kurum temsilcisi katıldı.

İkinci koordinasyon toplantısının 2010 Nisan ayının ilk haftasında Diyarbakır’da yapılması için organizasyona başlandı.

Proje bitiminden sonra da oluşturulmuş avukatlar ağının sürdürülmesi amaçlanmaktadır.

3. Avukatlara yönelik eğitim:

Proje içerisinde de yer alan “avukatlar eğitimi”nin Nisan ayının ikinci haftasında Adana’da yapılması konusunda çalışmaya başlanmıştır.

4. Hukuksal destek programına alınan başvurularımız yaşam kalitelerinin değerlendirilmesi:

Proje bitimine kadar bu çalışmanın gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

5. İşkencenin etkin soruşturulması ve dokümantasyonu konusunda avukatlara yönelik akış şemasının hazırlanması:

İstanbul Protokolü uluslararası eğitimleri sırasında bir eğitim materyali olarak hazırlanan akış şeması revize edilerek basıldı. Özellikle avukatlara yaygın dağıtımı sağlandı.

6. Hukuksal destek programına alınan başvurularımıza ilişkin vaka raporu hazırlanması:

Bu raporun da 2010 sonunda hazırlanması planlanmıştır.

7. İşkencenin önlenmesine yönelik yasal mevzuat ve uygulamadaki yetersizliklere ilişkin değerlendirme raporu hazırlanması:

Raporun 2010 sonunda hazırlanması planlanmıştır.

8. Sonuç olarak işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyon merkezlerimize başvurularının arttırılması:

Proje çerçevesinde hukuksal destek programına alınan 49 mağdurdan 15'i tedavi ve rehabilitasyon projesi kapsamında başvuru olarak da yer almaktadır.

9. Kamuoyu oluşturma ve 'lobi' faaliyetleri:

- *Haklarımız* broşürünün basılması; Bu konuda kapsamlı bir broşür hazırlandı. Broşür "işkence nedir?", vakfın hem tedavi ve rehabilitasyon ve hem de hukuksal yardım servisleri tanıtımı, kişilerin gözüne alınmaları ve işkence ve diğer kötü-muamele biçimlerinden birine maruz kalmaları halinde hakları ve başvuru mekanizmalarının ve başvurabilecekleri kurumlarının açıklanmasını içermektedir.

- Beş merkezimin bulunduğu illerde 26 Haziran 2009 "İşkence Görenlerle Dayanışma Günü" etkinlikleri bu proje kapsamında gerçekleştirildi. İşkence gören kişilere çeşitli kurumlarla birlikte özel ziyaretler gerçekleştirildi. İşkence ile ilgili çeşitli basın açıklamaları yapıldı.

MÜLTECİ, SIĞINMACI VE ULUSLARARASI KORUNMAYA MUHTAÇ DİĞER KİŞİLERİN HAKLARININ ETKİN KORUNMASI PROJESİ

Türkiye son yıllarda sayıları giderek artan bir şekilde mültecilik hakkından yararlanmak isteyen kişiler için önemli bir ülke olmuştur. Ancak Türkiye’de mültecilik hakkı önemli bir insan hakkı sorununa dönüşmüştür. TİHV’in özellikle son dönemlerde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile geliştirdiği ortak programlar ve travma alanındaki birikimimiz göz önüne alındığında bu alana ilişkin çalışmalarımızın, kuşkusuz birikimimizi esas alarak, geliştirilmesi TİHV’in 2009-2012 dönemini kapsayan üç yıllık programında yer verildiği gibi bir başka öncelikli hedefimizdi. Bu doğrultudaki çalışmalarımızın bir sonucu olarak BMMYK Türkiye Temsilciliğiyle 3 Ağustos 2009 tarihinde bir mutabakat belgesi imzalanmıştır. Bu mutabakata belgesinden de kuvvet alarak İHD ile birlikte ve BMMYK işbirliğiyle bu dönemde somut bir proje başlatılmıştır.

01 Şubat 2010 tarihi itibariyle başlayan Proje’de mülteci ve sığınmacıların hakları korunması ve bu haklara erişim sağlanması, mültecilerle ve sığınmacılarla ilişkisi olan kişi ve kurumların bilincinin artırılması, kamuoyunun mültecilerin ve sığınmacıların problemlerine duyarlılığını artırılması, Cenevre Sözleşmesi’nin ulusal mevzuatta etkin bir şekilde uygulanması hedeflenmektedir.

Proje kapsamında öngörülen faaliyetler şunlardır;

1. Van’da sığınmacı ve mülteciler için bir Danışma ve Destek Merkezi’nin kurulması:

Bu projenin bir pilot proje olması çerçevesinde öncelikli olarak, Van’da “Sığınmacı, Mülteci ve Diğer Uluslararası Korunmaya Muhtaç Kişiler İçin Danışma ve Destek Merkezi” oluşturacaktır. Bu merkeze başvurulara (telefonla veya şahsen);

- ❖ iltica prosedürü ile ilgili bilgi verilecek ve yol gösterilecektir,
- ❖ gönüllü ve profesyonel avukatlar yardımı ile sığınma prosedürüne ulaşmaları için hukukî danışmanlık verilecektir,
- ❖ temel ihtiyaçları (barınma, gıda, sağlık, eğitim vs.) belirlenerek, bu konularda danışmanlık yapılacaktır.

Danışma ve Destek Merkezi, öncelikle Van’da bulunan uluslararası korunmaya ihtiyacı olan kişilerle ilgilenecek, ancak diğer bölgelerdeki kişilere de iltica prosedürüne başvuru konusunda telefonla destek sağlayacaktır. Proje kapsamında yaklaşık olarak 1300 kişiye danışma ve destek sağlanması amaçlanmaktadır.

2. Türkiye çapında mülteci ve sığınmacı alanında çalışan örgütler arasındaki ağa katkı sağlanması:

Türkiye’de maddî ya da aynî destek sağlayan, hukukî destek veren, uluslararası normların ulusal uygulamalara dönüşmesi için çaba sarf eden, kamuoyunda farkındalık yaratmaya çalışan ve sığınmacı ve göçmenlerle ilgili diğer değişik aktiviteler yürüten birçok kişi, kurum ve STK’lar bulunmaktadır. Ulusal düzeydeki bu kişi, kurum ve STK’larla eylemin başında iletişime geçilecektir.

Sığınmacı ve mülteci alanında çalışan kişi, kurum ve STK’lar arasındaki iletişimin geliştirilmesinde bu kişi, kurum ve STK’larla beraber çalışılacaktır. Böylelikle her kişi ve kurumunun

aktivitelerinin diğerleri arasında bilinirliği arttırılmaya çalışılarak mülteci ve sığınmacı alanında çalışanların birbirine daha fazla destek olunmasının yolu açılacaktır.

3. Eğitim:

Türkiye’de sığınmacı ve göçmen konularında çalışan birçok kişi ve STK’lardan eğitim davetimizi kabul eden toplam 10 kişi bir sonraki aşamada ve ileride diğer kurumlar tarafından düzenlenecek eğitimlerde eğitici olmak üzere eğitilecektir. Bu on kişi sığınmacı ve mülteciler konusuyla birebir ilgilenen avukatlar, insan hakları savunucuları, sağlık çalışanları ve bu alanda çalışan diğer kişiler arasından belirlenecektir. Bu 10 kişiye verilecek eğitici eğitimi çalıştıkları kurumların kapasitelerini artırılmasını da sağlayacaktır.

Eğitici eğitiminde gerek eğitici, gerekse de katılımcı olarak bu konuda deneyimi olan ve gelecek dönemde işlevlerinin artması beklenen kurumların (Helsinki Yurttaşlar Derneği, Van Barosu, Van Belediyesi gibi) katılımına özen gösterilecektir. Yanı sıra İHD’nin değişik bölgelerdeki şubelerinden bu alanda çalışacak kişilerin eğitici eğitimine katılmasına öncelik verilecektir.

İkinci aşamada, bir 20 kişilik eğitim düzenlenecektir. Bu programa katılacak kişi Van’da oluşturulacak yerel gönüllü ağından belirlenecektir. Katılımcıların katkı sağlayabilecek değişik meslek gruplarından ve değişik kurumlardan olmasına özen gösterilecektir.

Bu yolla sığınmacı ve mülteci sorunlarıyla ilgilenen yeterli bilgiye sahip daha çok sayıda kişinin olması sağlanacaktır. Böylelikle sığınmacı ve mültecilerin haklarına erişebilmeleri ve kullanabilmeleri kolaylaşacaktır.

4. Alıkonma yerlerin izlenmesi:

Uluslararası korumaya muhtaç sığınmacı ve mültecilerin gözaltında tutuldukları yerler (temel olarak jandarma ve polis karakol ve merkezleriyle yine İçişleri Bakanlığı’na bağlı misafirhaneler) hakkındaki yazılı her türlü materyal (rapor, makale, haber, vs.), buralarla yakından ilgilenen kişi ve kurumların ellerindeki bilgi, istatistik ya da olgu kayıtları toplanacaktır ve değerlendirilecektir.

İkinci aşamada, daha önce TİHV tarafından özellikle cezaevleri ve gözaltı yerleri için hazırlanıp yayınlanan “Gözaltı Yerlerini ve Cezaevi İzleme Rehberi” güncellenecektir. Rehberin sığınmacı ve mültecilerin alıkonulma yerlerinin nasıl izleneceği, izlem sırasında bu yerlerle ilgili hangi durum ve koşulların incelenmesi gerektiği konularında yol gösterici olması hedeflenmektedir. *Sığınmacı ve Mültecilerin Alıkonulma Yerlerinin İzlenmesi Rehberi* Türkçe 2000 adet basılacaktır. Ayrıca sığınmacı ve mültecilerin alıkonulduklarında mekânlardan birisinin *İzleme Rehberi*’ndeki ilkeler doğrultusunda ziyaret edilerek izlenmesi hedeflenmektedir.

5. Kamuoyu duyarlılığının arttırılması:

Kamuoyunda farkındalığın artırılması ve toplumun konuya daha duyarlı hale gelmesi bu alanda çalışan kişi ve kurumların (özellikle STK’ların) daha fazla güçlenmesi için mevcut kişi, kurum ve STKlarla birlikte çalışılacaktır. Bu nedenle projenin diğer aktivitelerinden elde edilen veriler yaygın ve yoğun olarak kamuoyuyla paylaşılacaktır. Özellikle Van’da kurulacak Danışma ve Destek Merkezi’ne yapılan başvurularda karşılaşılan sorunlar tek tek olgu olarak ya da belirli bir konu üzerinde kısa raporlar halinde İçişleri, Adalet ve Dışişleri Bakanlıkları’na bağlı ilgili birimler dâhil olmak üzere kamu kurumlarına, barolara, tabip

odalarına, ilgili diğer meslek örgütlerine, ağ bileşenlerine, kamuoyu liderlerine ve medyaya dağıtılacaktır.

Sığınmacı ve mülteci haklarıyla ilgili kamuoyuna yönelik olarak hazırlanacak broşürler Türkçe, Farsça, Kürtçe ve Arapça olarak toplam olarak 4000 adet basılacaktır. Tek tek olgu olarak ya da belirli bir konu üzerinde kısa raporlar en az yüzer adet hazırlanacaktır.

6. *Parlamento üyelerine ve hükümete yönelik lobi faaliyetleri:*

Parlamento üyeleri ve karar alıcıların sığınmacı ve mültecilerin Türkiye'deki durumu, var olan yasal düzenlemeler, uluslararası normlar ve antlaşmalar, bunların getirdiği yükümlülükler hakkında yeterli bilgiye sahip değiller. Özellikle Türkiye'de bir konuya ilişkin bir yasanın olmayışının yol açtığı ve açabileceği sorunlar aktarılmaya çalışılacaktır. Konuyla ilgili olarak hazırlanacak raporlar ve değerlendirmeler kendilerine iletilecektir.

Aynı zamanda en az iki adet yüz yüze toplantı, birden fazla heyet toplantıları ve İçişleri, Adalet ve Dışişleri Bakanlıkları'nın genel sekreterleri ve üst düzey yöneticilerinin ve mecliste ki bütün parti temsilcilerinin katıldığı sunumlar hazırlanacaktır. Bunun yanı sıra mecliste ki bu sorunun farkındalığını artırmak için, hükümet yetkililerine sunmak üzere soru önergeleleri hazırlanacaktır. Bazı acil konular için altı ayda bir soru önergelerimizi ve raporlarımızı gereken yerlere sunmayı hedeflenmektedir.

DOKÜMANTASYON MERKEZİ ÇALIŞMALARI

Dokümantasyon Merkezi, geçtiğimiz yıl hak ihlalleri raporlarını günlük (haftaiçi) Türkçe ve İngilizce düzenli olarak yayınlamayı sürdürmüştür. Mail adresleri üzerinden isteyen kişilere ulaştırılan günlük insan hakları bülteni aynı zamanda www.tihv.org.tr adresinden de yayınlanmıştır.

Dokümantasyon Merkezi'nde halen Evren Özer ve S. Erdem Türközü çalışmaktadır. Dokümantasyon merkezinin çevirileri ve TİHV'in ihtiyaç duyduğu kimi çeviriler S. Erdem Türközü tarafından gerçekleştirilmektedir.

Günlük insan hakları bültenini yazımı Evren Özer tarafından internet üzerinden geniş bir ağ içinde yapılmakta olup; TİHV internet sitesinin genel düzenlemesi de S. Erdem Türközü tarafından yapılmaktadır.

Geçtiğimiz dönemde 2008 yılının İnsan Hakları Raporu Nisan 2009'da çıkarılmış olup 2009 yılının raporunu da yine aynı dönemde basılı hale getirmeyi hedeflemekteyiz.

Dokümantasyon Merkezi, TİHV'in basın açıklamalarının yazılması ve dağıtılmasında aktif görev almaktadır. Basın açıklamaları ve bu kategori içinde değerlendirilecek diğer yazılar, basın kuruluşlarına gönderilmesinin dışında vakfın web sitesinde de yayınlanmaktadır.

Dokümantasyon Merkezi olarak 2009 yılında 29 Mart Yerel Seçimlerine dair bir değerlendirme raporu ayrıca PVSK'nin değiştirilişinin 2. yılında hak ihlallerini belgeleyen bir ara çalışmayı basına ve kurucularımıza sunmuştur. Oldukça ses getiren iki raporumuz sayesinde medyada hem derli toplu bilgi TİHV kaynak gösterilerek kullanılmış böylece TİHV'in görünürlüğüne katkıda bulunulmuş hem de TBMM'de söz konusu hak ihlalleri soruşturulmuştur. Ayrıca özellikle Kürt Sorunu'yla ilgili olarak hükümetin "açılım" süreci olarak nitelendirdiği süreçle ilgili özel raporların hazırlanmasına katkıda bulunulmuştur.

Bu çalışmaların yanı sıra Dokümantasyon Merkezi'nin önemli bir emek gerektiren bilgilendirme işini muhataplarını memnun edecek düzeyde yerine getirmiştir. Bu konuda başvurunun büyükelçilikten, TBMM'den veya bir ilköğretim okulundan araması noktasında ayırım yapılmamıştır.

Kimi zaman birkaç saat içinde yanıt verilebilirken kimi hallerde birkaç günü alan çalışmalar istenmiş olmakla birlikte bu noktada başvurulara sıkıntı çıkarılmamış ve olabildiğince hızlı bir şekilde kendilerine yanıt verilmiştir.

Dokümantasyon Merkezi, gerekli hallerde toplantılara ve seminerlere katılmaya devam etmiş olup bu dönemde UCM Türkiye Koalisyonu'ndaki varlığını da sürdürmüştür.

TEMSİLCİLİKLERİMİZİN DİĞER ÇALIŞMALARI

Adana Temsilciliği

Adana Temsilciliği açısından 2009 yılı, sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerimizin daha da arttığı, 5 Şehir projesi içerisindeki çevre il ve ilçelerden temsilciliğimize yeni başvuruların yapıldığı, bu başvuruların düzenli kontrollere geldiği bir yıl olması nedeniyle önemlidir.

2009 da, 2008 yılında olduğu gibi, Adana’da kolluk kuvvetlerinin yapılan etkinliklere tahammülsüzlüklerinin arttığı bir yıl olmuştur. Başvurularımızın büyük bir kısmı gözaltı yerine daha çok gözaltına alınırken darp edilmiştir.

10 Ocak 2009’da Diyarbakır’da “Toplumsal Travmayla Baş Etme” toplantısına, Dr. Mehmet Antmen ve SHU Mustafa Doğdu katıldı. 28 Nisan 2009’da Adana’da yapılan AB Sivil Toplum Kuruluşları toplantısına Av. Mustafa Çinkılıç ve SHU Mustafa Doğdu katıldı. 15-18 Mayıs 2009’da Hakkâri’ye gezici heyete Dr. Mehmet Antmen katıldı. 11 Haziran 2009’da yapılan Adana Koza Film Şenliği’nde “İşkenceye Sıfır Tolerans” Filmi’nin gösterimine vakıf gönüllülerinin yanı sıra sivil toplum kuruluşlarından kalabalık bir kitleyle katıldık. 7 Temmuz 2009’da “Çocuklara Adalet Girişimi grubu temsilciliğimizi ziyaret etti. 11-12 Eylül 2009’da, Van’a gezici heyete Dr. Mehmet Antmen ve SHU Mustafa Doğdu katıldı. 9-11 Kasım 2009’da İsveç Kızılhaç Örgütü’nden Kristiina Nyqvists, Sosyal Destek Projesi için temsilciliğimize geldi. 17 Kasım 2009 ABD Adana Konsolosu Daria Darnell temsilciliğimizi ziyaret etti. 10 Aralık 2009’da, “Sosyal Destek Çalıştayı”, Dr. Alev Antmen ve SHU Mustafa Doğdu tarafından, İstanbul’da organize edildi.

Vakıf çalışanları olarak YK, TM ve diğer ilgili toplantılara katılım sağladık. Adana ve Mersin’de DTP, İHD, Temel Haklar, Halkevleri, Tutuklu Ailelerle Yardımlaşma Derneklerini ziyaret ettik. Yine aynı örgütler de temsilciliğimizi değişik tarihlerde ziyaret etmiştir. 26 Haziran 2009 “İşkence Görenlere Dayanışma Günü”nde ve 10 Aralık 2009 “İnsan Hakları Haftası”nda İHD ile ortak basın açıklaması yaptık. 2010 için de vakıf başvurularının artırılmasına yönelik çevre illerde bulunan sivil toplum kuruluşlarının ziyareti edilmesi ve vakıf yayınlarının dağıtılması planlanmaktadır.

Diyarbakır Temsilciliği

Diyarbakır Temsilciliğimiz 2009 yılında da Baro, İHD, Mazlum-Der, Diyarbakır Tabip Odası STGM (Yerel Destek Merkezi) başta olmak üzere diğer örgütlerle de yakın ilişkilerini sürdürmüştür. Temsilciliğimizden arkadaşlar geçmiş dönemlerde olduğu gibi 2009 yılında çeşitli yabancı heyetlerle bir araya gelmiştir.

Bunlardan bazıları:

3 Şubat 2009’da Hollanda Büyükelçiliği’nden ziyaret.

10 Mart 2009’da Norveç Büyükelçiliği’nden Başkatip Stain Christensen ve Kanada Büyükelçiliği 2. Katip Timothy Mackey’yle Güneydoğudaki genel vaziyet ve seçimlerle ilgili konuda görüşmeler.

9 Kasım 2009’da Kanada Büyükelçiliği’nden 2. Katip Marie-Therese Helal.

11-13 Kasım 2009’da İsveç Kızılhaç’tan Kristiina Nyqvist’yle Sosyal Destek Projesi’nin genel durumuyla ilgili vakıfta görüşme yapıldı.

3 Aralık 2009'da Hollanda Büyükelçiliği'nden gelen heyet.

2009 yılı içerisinde Diyarbakır'da düzenlenen tüm insan hakları etkinliklerine temsilciliğimizden katılım sağlandı.

Habur'dan gelen heyetin karşılanması.

9-14 Aralık 2009'da Uluslararası Ruhsal Travma Toplantısı'na katılım.

Toplumsal travma konusuyla ilgili Diyarbakır'daki sivil toplum örgütleriyle bir araya gelindi.

26 Haziran 2009'da İşkence Görenlerle Dayanışma Günü'nde Kürtçe CD'nin tanıtımı yapıldı.

27 Haziran 2009'da Diyarbakır Temsilciliğimizde yönetim kurulu toplantısı yapıldı.

Sezgin Tanrıkulu ve Necdet İpekyüz'ün TİHV heyetiyle İsveç gezisi.

Muhsin Bilal, Sosyal Destek Çalışmaları kapsamında İsveç gezisi.

Diyarbakır Barosu'ndan avukatlarla birlikte sürdürülen işkencenin epidemiyoloji çalışması halen devam etmektedir.

İstanbul Temsilciliği

2009 yılında İstanbul'da tedavi faaliyetimiz dışında düzenlediğimiz ya da katıldığımız basın açıklamaları, eğitim toplantıları, yurtiçi ve yurtdışından ziyaretçilerimiz oldu.

Kayıplar projemizle ilgili İHD, TOHAV ve YAKAY-DER'in katıldığı basın toplantısı düzenlendi. Şebnem Korur Fincancı bu çalışmamız hakkında ayrıntılı bilgi verdi.

26 Haziran 2009'da "İşkence Görenlerle Dayanışma Günü"nde İHD İstanbul Şubesi ile ortak basın açıklaması yapıldı. Bu basın açıklamasına sanatçı desteği de oldu.

Diyarbakır temsilciliğimizle ortaklaşa "Ji işkenceyê re bibejê êdîbes e!-İşkenceye Dur de!" Kısa Filmi'nin gösterimi çok geniş gönüllü katkılarla yapıldı.

10 Aralık 2009'da İnsan Hakları Günü'nde İHD ile ortak basın açıklaması ve akşam resepsiyon düzenlendi.

Birçok ülkeden gelen insan hakları örgütleri temsilcileriyle vakıf çalışmalarını ve Türkiye'deki insan hakları ihlalleri konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.

Haliç Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencilerine vakıf anlatıldı; işkencenin ruh sağlığı üzerindeki etkileri konusunda bilgi verildi.

Tez hazırlayan lisans ve doktora öğrencileriyle görüşmeler yapıldı.

Çeşitli ulusal ve uluslararası gazete, dergi, TV kanallarıyla röportajlar yapıldı, çeşitli televizyon programlarına katılındı.

Hrant'ın duruşmalarına, Güler Zere'ye özgürlük eylemlerine, hasta tutuklularla ve hükümlülerle ilgili yapılan basın açıklamalarına ve eylemlere, Engin Çeber duruşmalarına, kayıplar ile ilgili İHD İstanbul Şube Cumartesi Oturma Eylemlerine temsilcilik olarak katılındı.

İzmir Temsilciliği

3 Şubat 2009 tarihinde Almanya'nın İzmir Başkonsolosu, vakfı ziyaret etti. Veli Lök, Coşkun Üsterci ve Sema İlhan görüşmeye katıldı.

19 Şubat 2009 tarihinde ABD Büyükelçiliğinden J. Colins, vakfı ziyaret etti. Veli Lök, Coşkun Üsterci ve Türkcan Baykal görüşmeye katıldılar.

1 Mart 2009 tarihinde vakıf gönüllüsü ressam Sultan Utan'ın sergisinin açılışına TİHV'i temsilen Günseli Kaya katıldı.

3 Mart 2009 Alman Konsolosluğu Rezidansı'nda verilen resepsiyona Veli Lök ve Coşkun Üsterci katıldı.

5 Mart 2009 tarihinde İzmir'i ziyaret eden Almanya'nın Bremen Eyaleti Parlamentosu ve İçişleri Bakanlığı Delegasyonu'yla İHD, Mazlum-Der temsilcileriyle birlikte Konak Belediyesi Kültür Müdürlüğü'ne ait salonda bir görüşme gerçekleştirildi. Görüşmeye TİHV'i temsilen Coşkun Üsterci katıldı.

22-27 Mart 2009 Alp Ayan, Sema İlhan, Türkcan Baykal ve Hülya Üçpınar TTB tarafından yürütülen proje çerçevesinde İstanbul Protokolü eğitimciler eğitiminde eğitici olarak görev aldı. Ayrıca yıl içinde proje kapsamında değişik illerde yürütülen eğitimlerde eğitici olarak görev aldılar.

28 Mayıs 2009 tarihinde İHD ve KESK yöneticilerine yönelik yapılan tutuklama ve baskıları protesto etmek amacıyla İHD, ÇHD, KESK Şubeler Platformu'yla birlikte Konak Alanı'nda kitlesel bir basın açıklaması gerçekleştirildi.

26 Haziran 2009 tarihinde "BM İşkence Görenlerle Dayanışma ve Mücadele Günü" nedeniyle ÇHD ve İHD İzmir Şubeleri'yle birlikte ortak basın açıklaması yapıldı.

4 Temmuz 2009 tarihinde Hukuk Projesi çerçevesinde İstanbul, Ankara, Antakya, Antalya, Fethiye, Van, Lice, Diyarbakır ve İzmir'den 20 avukatın katılımıyla gerçekleştirilen koordinasyon toplantısı Hülya Üçpınar ve Nergiz Tuba Ataş tarafından organize edildi. Ayrıca, Hülya Üçpınar ve Nergiz Tuba Ataş, söz konusu proje kapsamında değişik illerde hukukçulara yönelik eğitimler gerçekleştirdi, güvenlik güçleri hakkında işkence ve kötü-muamele yaptıkları gerekçesi ile açılmış olan davaları izledi.

21 Temmuz 2009 tarihinde Abdurrahman Sözen adlı kişinin gözaltına alındığı İzmir Gümüşpala Karakolu'nda yaşamını yitirmesi üzerine olayı incelemek amacıyla İHD ve ÇHD İzmir Şubeleri'yle birlikte bir heyet oluşturuldu. Söz konusu heyet, 26 Temmuz 2009 tarihinde Gümüşpala Karakolu'nda yetkililerle görüşüp incelemelerde bulundu; daha sonra karakol önünde bir basın açıklaması ve ölen kişinin ailesine taziye ziyareti yaptı. Heyette TİHV'i adına Coşkun Üsterci yer aldı. TİHV İşkenceyi Önlem Projesi Koordinatörü Hülya Üçpınar da ÇHD Yönetim Kurulu Başkanı sıfatıyla heyette yer aldı. Aytül Uçar'sa basın açıklamasına katıldı.

3-6 Eylül 2009 tarihlerinde İzmir Karaburun'da gerçekleştirilen Bilim Kongresi'nde "Türkiye'de İşkencenin 1980 Sonrası Toplumsal Etkisi" başlıklı oturumda konuşmacı olarak yer alan Türkcan Baykal "Türkiye'de İşkence, TİHV Raporları ve Toplumsal Yansımaları" başlığı altında bir sunum yaptı.

25 Eylül 2009 tarihinde ABD Büyükelçiliği Başkâtiplerinden Rodney M. Hunter vakfı ziyaret etti. Başkâtip ile görüşmeye Veli Lök ve Coşkun Üsterci katıldı.

1-9 Ekim 2009 tarihleri arasında Alp Ayan, Barbara Chester Ödül Töreni'ne katılmak üzere ABD'ye gitti.

3 Ekim 2009 tarihinde Fransa'dan gelen karma (Türkiyeli ve Fransız) sosyal hizmet uzmanları grubu TİHV'in çalışmaları hakkında bilgi almak üzere vakfı ziyaret etti. Görüşmeye Coşkun Üsterci, Aytül Uçar ve eski çalışanlarımızdan Sosyal Hizmet Uzmanı Fahrettin Güzel katıldı.

5 Ekim 2009 tarihinde "Almanya'nın Birliği Günü" vesilesiyle Almanya İzmir Başkonsolosluğu tarafından gerçekleştirilen resepsiyon ve konsere Veli Lök, Günseli Kaya ve Coşkun Üsterci katıldı.

19 Ekim-6 Kasım 2009 tarihleri arasında IPPNW Almanya Seksiyonu tarafından gönderilen tıp öğrencisi Jana Simon vakıfta staj yaptı.

23 Ekim ve 25 Aralık 2009 tarihlerinde Tarih Vakfı tarafından yürütülen "Toplumsal ve Siyasal Çatışmaların Yaşandığı Toplumlarda Uzlaşma Aracı Olarak Eğitimin Rolü Projesi" kapsamında düzenlenen Milli Eğitim Bakanlığında yetkililerin, üniversitelerden, öğretmen sendikaları ve diğer sivil toplum örgütlerinden temsilcilerin yer aldığı "Diyalog Toplantıları"na TİHV adına Coşkun Üsterci katıldı.

20 Kasım 2009 tarihinde KESK yönetici ve üyeleri hakkında açılan davanın İzmir'de görülen duruşmasına Hülya Üçpınar ve Coşkun Üsterci katıldılar.

1 Aralık 2009 tarihinde Türkcan Baykal ve Hülya Üçpınar konuk oldukları Hayat TV'nin "Sağlıklı Günler" adlı programında İstanbul Protokolü'nü ve vakfın çalışmalarını anlattılar.

9 Aralık 2009 tarihinde Veli Lök, İnsan Hakları Haftası nedeniyle Bornova Belediyesi'nin gerçekleştirdiği panelde konuşmacı olarak yer aldı.

"10 Aralık İnsan Hakları Günü" nedeniyle İHD ve ÇHD İzmir Şubeleri ile ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.

10 Aralık 2009 tarihinde Dikili Belediyesi tarafından gerçekleştirilen insan hakları konulu etkinlikte Veli Lök TİHV adına konuşmacı olarak yer aldı.

15 Aralık 2009 tarihinde Coşkun Üsterci, Buca Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde, İnsan Hakları Haftası nedeniyle bir sunum yaparak TİHV'in çalışmalarını anlattı.

19 Aralık 2009 tarihinde Coşkun Üsterci, Dostluk Yardımlaşma Vakfı'nın burs verdiği üniversite öğrencilerine yönelik insan hakları konulu bir sunum yaptı, vakıf çalışmalarını anlattı.

29 Aralık 2009 tarihinde aralarında İHD Diyarbakır Şube Başkanı Muharrem Erbey'in de olduğu çok sayıda insan hakları ve barış savunucusunun tutuklanmasını protesto etmek amacıyla İHD ve İzmir'de şubesi olan bazı sivil toplum kuruluşları ile birlikte AKP İzmir İl Binası önünde ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.

4 Mart 2010 tarihinde Selendi'de saldırıya uğradıktan sonra Salihli'ye yerleştirilen Roman ailelerin koşullarını ve sorunlarını tespit etmek üzere İHD, ÇHD ve İZ-ROM-Der ile birlikte oluşturulan gözlem heyeti Salihli'ye gitti. TİHV adına Günseli Kaya heyette yer aldı.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Nisan 2009-Mart 2010 döneminde de insan hakları genel olmak üzere, özelinde işkence, tecrit, işkencenin önlenmesi ve tedavisinde bilimsel çalışmalar yürütülmesi için gerekli ilişkiler kurulmuş ve sürdürülmüştür. Bu kapsamda Türkiye'yi ve vakfımızı ziyaret eden çeşitli kurumların temsilcileri ile görüşülmesinin yanı sıra birçok kuruma yurtiçi ve yurtdışı ziyaret gerçekleştirilmiş, aynı zamanda bu dayanışma, fikir alışverişi ve haberleşmenin sürdürülmesi için basın açıklamaları ve bültenler, bunun içinde de İngilizce bültenler olmak üzere, hazırlanıp paylaşılmıştır.

Bu süreç içerisinde özellikle Norveç Tabipler Birliği, Norveç Helsinki Komitesi, Hollanda Helsinki Komitesi, İsveç Kızılhaç Örgütü, İsveç Dayanışma Komitemiz, İsveç, Almanya ve İsviçre Af Örgütü, Finlandiya KIOS Vakfı, IRCT ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ortak çalışmaların en yoğun sürdürüldüğü kurumlar olmuştur. Ayrıca bu işbirliği çerçevesinde 3 Ağustos 2009 tarihinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile bir mutabakat belgesi imzalanmıştır. TİHV'in gelecek dönem çalışmaları açısından bu mutabakat belgesinin göz önünde tutulmasında yarar vardır.

27 Nisan 2009 tarihine kadar IRCT'nin yönetim kurulu üyeliğini yapan Şebnem Korur Fincancı, bu tarihten sonra üç yıllığına IRCT konsey üyeliğini sürdürmektedir.

Ortadoğu'da barış sürecine katkı olarak Ekim 2009 iki yıldır hazırlıkları süren ve Norveç Tabipler Birliği, Türk Tabipler Birliği, Dünya Tabipler Birliği ve International Federation of Health and Human Rights Organisations ile beraber uygulanan "Health as a Bridge for Peace" projemizin ilk toplantısı Kuşadası'nda gerçekleştirilmiştir.

25-27 Ocak 2010 tarihlerinde Levent Kutlu, TİHV adına "Medical Peace Work" projesinin Kopenhag'da gerçekleşen hazırlık toplantısına katılmıştır.

Ayrıca 11-13 Aralık 2009 tarihlerinde İstanbul'da 6. Uluslararası Ruhsal Travma Sempozyum'u gerçekleştirilmiştir. Bu sempozyumda 9 panel, 3 konferans, 7 çalışma grubu, 1 forumunun yer aldığı 3 günlük programda 15 farklı ülkeden ve 70 konuşmacı ve kayıtlı olarak 200'nin üstünde katılımcı yer almıştır.

Gecen dönemde ABD Washington, D.C. Georgetown Üniversitesi'nden Chad Priest iki aylık stajını tamamlamıştır. Ayrıca Pisa Üniversitesi ile Erasmus ortaklığı kurulmuştur ve Ocak 2010'da Angela Mistretta ile Şubat 2010'da Agnese Caselli altı aylık staj dönemlerine başlamıştır; Venedik Üniversitesi'nden Alberto Tetta Leonardo da Vinci programının Global Man projesi çerçevesinde üç aylık stajını gerçekleştirmiştir; bu üniversite ile 2009-2010 dönemi için yeni bir Leonardo da Vinci ortaklığı kurulmuştur. Bu proje çerçevesinde Ocak 2010'da Lara Iskra üç aylık stajına başlamıştır. Viyana Üniversitesi'nden ise Nicole Jimenez 2009 son döneminde iki aylık stajını tamamlamıştır. Önümüzdeki dönemde ise Hollanda, İtalya ve Almanya gibi çeşitli ülkelerden gelen öğrenciler vakfımızın Ankara merkezinde stajlarını gerçekleştirecektir. Stajyerlerimiz AİHM'nin Türkiye'yle ilgili kararları üzerine, "Health as a Bridge for Peace" ve "Mülteci, Sığınmacı ve Uluslararası Korunmaya Muhtaç Diğer Kişilerin Haklarının Etkin Koruması" projelerimiz çerçevesinde çalışmaktadır.

2009 yılında İsveç Dayanışma Komitemiz oldukça etkin faaliyetler organize etmiştir. Bunların arasında 10 Haziran 2009'da Stockholm'de "Türkiye'de Basının Demokratikleşmede Ro-

lü” başlıklı panel ve 22 Ekim 2009 tarihinde Yavuz Önen ve Sezgin Tanrıkulu’nun da katıldığı “Türkiye’de son gelişmeler ve demokratikleşme” paneli özel olarak anılmalıdır.

6-10 Nisan 2010 tarihinde Erivan’daki yıllık FIDH toplantısına TİHV adına Yavuz Önen katılacaktır.

Ayrıca, bu dönemde başta Ankara olmak üzere tüm temsilciliklerimize çok sayıda çeşitli kurumlardan temsilciler ziyaret etmiş ve pek çok toplantıya ve resepsiyona katılmıştır.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI 20.YIL ETKİNLİKLERİ

11 Nisan 2009 tarihli TİHV kurucular kuruluna yapılan sunuşta yer verilen TİHV kuruluşunun 20. yılı etkinlikleri hazırlıkları özel olarak oluşturulan bir komisyon tarafından önemli ölçüde olgunlaştırılmıştır.

Bu çerçevede bugüne kadar kadar;

Etkinlik	Takvim
TİHV tarihi ile ilgili resim sergisi	Aralık İnsan Hakları haftası
TİHV tarihi kitabının	Aralık İnsan Hakları haftası
TİHV pulu	26 Haziran
TİHV 20. yıl konferansı	Sonbahar
TİHV 20. yıl doküman seti	26 Haziran
TİHV 20. yıl T-shirtü	26 Haziran
Yaşam hakkı resim sergisi	26 Haziran-Ankara
TİHV 20.yıl broşürü	27 Mart Kurucular Kurulu ?
İstanbul gönüllü pikniği	Mayıs
İşkencenin belgelenmesi sempozyumu	26 Haziran-İstanbul
İstanbul festivalinde yer alış	...
Jülide Kural tiyatro gösterimi	...
İşkence Atlası İngilizce basım	Sonbahar
TİHV karikatür sergisi	...
Etkinliklerini içeren bir program geliştirilmiştir.	

DİĞER ÇALIŞMALAR

a. Ortadoğu'da "Barış için Sağlıkçılar Köprüsü Projesi"

TİHV'in 11-12 Aralık 2004 tarihlerinde Diyarbakır'da yapılan "Travmatize Olmuş Toplumlara Yaklaşım" ve 1-4 Aralık 2005 ve 7-9 Aralık 2007 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen "Ruhsal Travma" toplantılarının önemli çıktılarında birisi özellikle Ortadoğu'ya yönelik "Barış için Sağlıkçılar Köprüsü" perspektifinin gelişerek pek çok ülkedeki arkadaşlarımız tarafından sahiplenilmiştir.

TİHV bünyesindeki hazırlıklarımızın ötesinde 18-19 Şubat 2008 tarihinde Hollanda'dan IFHHRO, Norveç Tabipleri Birliği ve TTB ile birlikte bir hazırlık toplantısı yapılmıştır. Toplantı sonucu ortaklaştırılan görüşler çerçevesinde Dünya Tabipleri Birliği'nin de katılımı ile Ortadoğu'dan yedi ülke hedeflenmesine karşın dört ülkeden (Irak, Filistin, İsrail, Mısır) 24 katılımcı ile 2 günlük somut faaliyetleri başlatma amaçlı ilk toplantı 27-29 Ekim 2009 tarihinde Türkiye'de gerçekleştirilmiştir.

Tüm katılımcıların bu inisiyatifin devam etmesi temennisini belirttiği toplantının bizzat organize edilmesi çok yararlı olmuştur. Önceden hazırlığı yapılan çeşitli konuların paylaşım, tartışıldığı toplantı sonucunda 2010 sonbaharında yine Türkiye'de "Sağlık ve insan hakları alanında sağlıkçıların rolü" başlıklı eğitim odaklı bir toplantının yapılması kararlaştırılmıştır.

Toplantı sonrası Norveç Tabipleri Birliği ile birlikte 23-24 Mart 2010 tarihinde Ankara'da gelecek programı hazırlığı için görüşmeler yapılmıştır.

Özellikle bu çalışma ile TİHV'in 2009-2012 dönemini kapsayan üç yıllık programında yer verilen beşinci öncelik olan "Başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere uluslararası ortamda, özellikle son dönemdeki insan hakları alanındaki aşınma da göz önüne alındığında, insan hakları ortamının kuvvetlendirilmesine yönelik çalışmaların etkinliğinin artırılması bir başka öncelik olmak durumundadır," konusunda önemli bir mesafe alınabilecektir.

b. Tıp ve Barış:

Norveç Trömsö Üniversitesi'nden Klaus Melf'in koordinatörlüğü üstlendiği ve Hekimlere yönelik barışı esas alan uzaktan eğitim projesi Ocak 2010 tarihinde başlamıştır. Bu proje başvurusunda IPPNW-Almanya ve Hollanda seksiyonları, Johannes Wier Vakfı, IFHHRO, Bradford Üniversitesi Slovenya Kamu Sağlığı Enstitüsü, Norveç Tabipler Birliği ile birlikte TİHV de paydaş olarak yer almaktadır.

İlk koordinasyon toplantısı 25-27 Ocak 2010 tarihinde Kopenhag'da yapılmıştır. Proje kapsamında ilkbaharda Türkiye'de bir grup çalışması yapılacaktır.

c. Enstitü perspektifi ile TİHV bünyesindeki staj, değişim programı ve gönüllülere yönelik programı esas alan proje:

Gerek dokümantasyon, gerekse de diğer çalışmalarımız bünyesinde Enstitü perspektifi ile staj, değişim programı ve gönüllülere yönelik program daha da geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu çerçevede Almanya Hannover Leibniz Üniversitesi, İtalya Venedik ve Piza üniversiteleri ile Erasmus ve Leonardo da Vinci programları için paydaşlık oluşturulmuştur. Artıca Hollanda ve Fransa'daki kuruluşlar aracılığı ile bu ülkelere de stajyer kabulüne başlanmıştır.

Bu çerçevede 2009 yılında Ankara’da 3 İtalyan, 1 ABD, 1 Hollanda ve 1 Avusturya’dan olmak üzere 6, İzmir’de ise Almanya’dan 1 stajyer 1-4 aylık süreler ile programlarını tamamlamışlardır.

d. Uluslararası Ceza Mahkemesi için Türkiye Koalisyonu:

Türkiye’nin Roma Statüsü’ne taraf olması ve Uluslararası Ceza Mahkemesi’nin yargılama yetkisini tanınması için çalışmalar yürüten Uluslararası Ceza Mahkemesi için Türkiye Koalisyonu, TİHV, Diyarbakır Barosu, Helsinki Yurttaşlar Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Mazlumder ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi tarafından kurulmuştur.

Önceki yıllarda düzenli toplantılar yapan Koalisyon, 2009 yılında daha gevşek bir ilişki biçiminde de olsa çalışmalarını sürdürmüştür.

e. Gerçek ve Adalet İnisiyatifi çalışmaları:

7 Mart 2009 tarihinde İnsan Hakları Derneğinin çağrısı üzerine bir araya gelen kurumlar “Ergenekon sürecine müdahale ve tarihsel bir yüzleşme” için bir çalışma başlatmış idi..

Bu çalışma kapsamında “Susmanın ölüm olduğunu gören biz insan hakları ve demokrasi savunucuları, hakikati aramaya devam edeceğiz” şiarı ile bir dizi etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Bugünlerde “Demokrasi Buluşması” başlığında muhtemelen 2010 Haziran başında bir toplantının düzenlenmesi gündemdedir.

f. Türkiye İnsan Hakları Kurumu yasa tasarısına ilişkin yapılan çalışmalar:

2004’den bu yana gündemde olan ancak daha önce hazırlanan iki kanun tasarısının insan hakları örgütlerinin yoğun tepkisiyle karşılaşan “Türkiye İnsan Hakları Kurumu”nun kurulması ile ilgili süreç 2009 yılında hızlanmıştır.

Bu nedenle, sürece etkin müdahil olmak amacı ile konu ile ilgili pek çok çalışma yapılmış, TİHV olarak ve diğer insan hakları kurumları ile birlikte çeşitli girişimlerde bulunulmuştur.

Özel olarak İnsan Hakları Danışma Kurulu döneminde insan hakları kurumlarının yeniden yapılandırılması alt komisyon çalışmalarından itibaren konu ile ilgili TİHV olarak somut çalışmalar başlatılmış idi. Öte yandan BM İşkenceye Karşı Sözleşme seçmeli Protokolü (OPCAT) gereği ilk kez ulusal düzeyde kurulması öngörülen ulusal önleme mekanizmaları nedeniyle konu ile ilgili TİHV bünyesinde pek çok çalışma yürütülmüş, eğitimler gerçekleştirilmiş, kitap ve broşürler basılmış idi. Tüm bu birikimin sonucu olarak, 31 Aralık 2008 tarihinde resmileşen hükümetin Üçüncü Ulusal Program’ına ilişkin hazırladığımız TİHV görüşleri konu ile ilgili önemli bir yol gösterici doküman olmuş idi.

Konu ile ilgili olarak;

❖ Hiçbir kurum ile paylaşılmadan 18 Mayıs 2009’da da Bakanlar Kurulu’nda kabul edildiği resmen açıklanan kanun tasarısına ilişkin 221 Mayıs 2009 tarihinde beş kurum olarak (İHD, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Mazlum-Der, Af Örgütü Türkiye Şubesi ve TİHV) basın açıklaması yapılmıştır.

❖ Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek tarafından 7 Eylül 2009 tarihinde bir taslak iletilmemesine karşın görüşlerimiz istenmesine üzerine konu ile ilgili hazırladığımız TİHV görüşleri kendisine iletilmiş, kamuoyu ile paylaşılmıştır.

- ❖ 24 Kasım 2009 tarihinde konu ile ilgili 40 kurum ile ortak bir açıklama daha yapılmıştır.
- ❖ Tüm bu süre içinde İnsan Hakları Başkanıyla ve İçişleri Bakanı Beşir Atalay'la gerçekleştirilen yüz yüze toplantılarda ve ayrıca yazılı olarak tasarı defalarca istenmiş olmasına rağmen, kanun tasarısını, ancak tasarı TBMM Başkanlığı'na sunulmasından sonra görebilmiştir.
- ❖ 28 Ocak 2010'da söz konusu kanun tasarısının TBMM Başkanlığına sunulduğunu basından öğrenmemiz üzerine "Türkiye İnsan Hakları Kurumu" Kanun Tasarısı ile ilgili Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın Görüşleri ve Önerileri" dokümanı hazırlanarak 9 Şubat 2010 tarihinde kamuoyu ile paylaşılmış, siyasi partiler çeşitli kesimlere iletilmiştir.
- ❖ 17 Şubat 2010 tarihinde konu ile ilgili beş kurum olarak (İHD, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Mazlum Der, Af Örgütü Türkiye Şubesi ve TİHV) bir kez daha açıklama yapılmıştır.
- ❖ Bu beş kurum olarak TBMM'de grubu buluna partilerden, Anayasa Komisyonu Başkanından randevular istemiş, şu anma kadar BDP, AKP grup Başkan vekilleri ve Anayasa Komisyonu Başkanı ile görüşülmüştür.
- ❖ 17 Mart 2010 tarihinde Anayasa Komisyonunda oluşturulan alt komisyon toplantısına katılmıştır.

-İnsan Hakları Derneği ile ilişkiler:

Son dönemde, özellikle kurucularımızdan birisi olan ve çalışmalarımız için önemli bir katkı sunan İnsan Hakları Derneği (İHD) yönetici ve üyelerine yönelik baskıların artması İHD ile ilişkilerimizi daha da kuvvetlendirmek için özel bir gerekçeye dönüşmüştür (Sadece son aylarda, İHD Genel Başkan Yardımcısı ve Diyarbakır Şube Başkanı'nın özel olarak cezaevleri ve işkence ile sorumluluk üstlenen bir başka İHD Genel Merkez Yöneticisi'nin tutuklanması, yine bu dönem içinde pek çok yöneticinin gözaltına alınması ya da hakkında davalar açılması her zaman hatırlanmalıdır).

10 Aralık İnsan Hakları Günü etkinlikleri her zaman olduğu gibi İHD ile birlikte gerçekleştirilmiştir.

Başta 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü olmak üzere pek çok etkinlik tüm temsilciliklerimizde başta İHD olmak üzere diğer insan hakları örgütleri ile birlikte gerçekleştirilmiştir.

Bunların dışında dönem içinde pek çok etkinlik ve toplantılarda ortak tutum geliştirilmeye çalışılmıştır.

Sığınmacı/mültecilere yönelik ortak çalışma programını esas alan proje İHD ve BMMYK ile birlikte gerçekleştirilmektedir.

- Bu dönemde başarılı olamadığımız bir çalışma:

Merkezlerimizin çalışmalarının mümkün olduğunca "dış kaynak"a bağlı olmaksızın sürdürülebilmesine olanak sağlaması beklenen 2008 yılındaki kurucular kurulunca onaylanan vakıf senedindeki değişiklikler (gıda bankacılığı, yurtdışında şube ve temsilcilik açılması, işletme kurulabilmesi, vb.) özel olarak gündeme alınmasına karşın, ne yazık ki, henüz bu konuda bir ilerleme sağlanamamıştır. Doğal olarak bu konu önümüzdeki dönemin öncelikli konularından birisi olacaktır.

ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEM İÇİN HAZIRLANMIŞ PROJELER

a. Tedavi projesi:

2010 yılı için tedavi projesi ile ilgili başvurular önemli ölçüde yapılmış durumdadır.

Avrupa Komisyonu tarafından %60'ının desteklendiği mevcut tedavi projemiz 30 Kasım 2010 tarihinde sonlanmakta olup, Avrupa Komisyonu'na yeni başvuru ancak 2011 yılında mümkün olabilmekte, dolayısı ile başvurumuz kabul edilirse gerekli fon girişi ancak 2011 sonunda söz konusu olabilecektir. Bu nedenle, tedavi projemizin 2011 yılında sürdürülebilmesinde önemli bir problem öngörülmektedir. Bu problemin çözümü, somut olarak tedavi projesinin 2011 yılındaki olası yaklaşık %60 eksikğin kapatılması için 2010 ilkbaharından itibaren özel bir program geliştirilecektir. 2010 sonbaharında gelişmelere göre bir durum değerlendirilmesi yapılacaktır.

b. Önümüzdeki döneme ilişkin işkencenin önlenmesi projesi

İşkencenin önlenmesine yönelik çalışmaların sürdürülebilmesini hedefleyen yeni bir proje hazırlanarak Mart 2010 tarihinde Avrupa Komisyonu'na iletilmiştir.

Proje, bu proje olması bile özel bir çalışma yapmamız gereken, alttaki başlıkları içermektedir.

- ❖ Ülkemizde özel bir gündem olan BM İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolü'nün (OPCAT) onaylanıp, OPCAT gereği olan etkin bir Ulusal Önleme Mekanizmasının kurulup çalışması;
- ❖ Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komitesi'nin Kasım 2010 tarihinde gündeminde olacak Türkiye'yle ilgili üçüncü periyodik rapor sürecine müdahil olma ve konuyla ilgili gölge raporun hazırlanması;
- ❖ İstanbul Protokolü eğitimine katılan 3476 hekimin bilimsel açıdan ve idarî/adlî bas-kılara karşı kuvvetlendirilmesine yönelik programların geliştirilmesi;
- ❖ Faili Meçhul Cinayetler için Zamanaşımının Kaldırılması Yönelik Kampanya yapılması ve Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'in bütün insanların zorla kaybedilmelere karşı korunması konvansiyonunun imzalanıp, onaylanmasının sağlanması.

Proje başvurusuna yanıtın 2010 yazı ya da sonbaharında alınması beklenmektedir.

ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEM İÇİN ÜZERİNDE ÇALIŞILAN PROJELER

a. “Toplumsal travmayla baş etmeye yönelik” proje:

TİHV’in 11-12 Aralık 2004 tarihlerinde Diyarbakır’da düzenlediği “Travmatize Olmuş Toplumlara Yaklaşım” başlıklı toplantıda katılımcı tüm kurumların önerileri ile bu başlıkta bir program geliştirmek özel bir gündem olmuştur.

Özellikle Diyarbakırlı arkadaşların koordinasyonu ile toplumsal travmayla baş etme, toplumun bütün kesimlerine yönelik ve süreklilik taşıyan bir proje hazırlanmaktadır. Çatışmanın devam ettiği bir süreçte, her ne kadar böyle bir süreci başlatmak zor ise de, çatışmanın sona ereceği muhtemel bir sürece de hazırlıklı olunmalıdır. İlgili tüm kurum ve kişilerle birlikte gerçekleştirilecek böyle bir çalışmanın aynı zamanda bu süreci bir barış sürecine dönüştürmeye katkı sunması da beklenmektedir. Travma ve İnsan Hakları Enstitüsü perspektifi ile “toplumsal travmayla baş etmeye yönelik” multidisipliner bu program Diyarbakır’da ilgili tüm örgütlerin katılımıyla gerçekleştirilen bir toplantı ve kurulma hazırlığı tamamlanan konuyla ilgili bir Danışma Kurulu aracılığıyla geliştirilmektedir.

Bu program çerçevesinde “Kayıplarla ilgili bir protokol geliştirme ve kayıplara ilişkin veri bankası kurulması” çalışmaları öncelikle başlatılacaktır.

Bu çerçevede, 2010 sonbaharında hazırlığının tamamlanmasının hedeflendiği bütünlüklü projeye de katkı sağlaması açısından şu ana kadar altta yer verilen projeler hazırlanarak, finansal olanak yaratmak için girişimlere başlanmıştır.

- ❖ Ortak Bir Kimliğin İnşasına Katkı için Geçmişle Yüzleşme Projesi.
- ❖ Kayıplarla ilgili proje.
- ❖ Kuşaktan Kuşağa Aktarılan Toplumsal Travmayla ilgili belgesel çalışması.
- ❖ 2010 sonbaharında Diyarbakır’da uluslararası katılımı “Uluslararası Toplumsal Travma Sempozyumu”nun düzenlenmesi.

b. Uluslararası Ruhsal Travma Toplantılarının (RTT) Yedincisi:

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri A.D. Ruhsal Travma Birimi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri A.D. Psikososyal Travma Programı, Türkiye Psikiyatri Derneği Afet Psikiyatrisi Birimi, Türk Tabipleri Birliği, Norveç Tabipleri Birliği ve TİHV işbirliği ile 11-13 Aralık 2009 tarihinde İstanbul’da altıncısı gerçekleştirilen Uluslararası Ruhsal Travma Toplantısının yedincisinin 2012 yılında yapılması kararlaştırılmıştır. 2012 toplantısının hazırlıklarına önümüzdeki aylarda başlayacaktır.

c. İnsan hakları konferansı

1998 yılından beri İHD ile birlikte düzenli olarak gerçekleştirilen Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı’nın 10.’su 21-23 Kasım 2008 tarihleri arasında İzmir/Pamucak’da gerçekleştirilmişti.

11. Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı’nın 2010 yılı sonunda TİHV’in 20. yıl etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilmesi için gerekli ön hazırlıklara başlanmıştır.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI'NIN 11 NİSAN 2009-26 MART 2010 TARİHLERİ ARASINDA YAPMIŞ OLDUĞU BASIN AÇIKLAMALARI

30 Nisan 2009, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir'e ve Batman Belediye Başkanı Nejdet Atalay'a Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Terörle Mücadele Kanunu'nun (TMK) 7/2. maddesine muhalefet ettiği gerekçesi ile 10'ar ay hapis cezası verilmesi üzerine yapılan basın açıklaması.

8 Mayıs 2009, "*Mardin'deki Katliam*", Toplumsal barışını tehdit eden şiddetin bir tezahürü olan Mardin'deki katliamın sorumlusu "geçici" köy koruculuğu sitemine son verilmesi için başta yetkililer olmak üzere tüm Türkiye toplumunu derhal harekete geçmeye davet eden basın açıklaması.

12 Mayıs 2009, "*Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın İki İnsan Hakları Savunucusunun Gözaltına Alınması Üzerine Yaptığı Acil Eylem Çağrısı*", 12 Mayıs 2009'da, İHD'nin, iki Merkez Yürütme Kurulu üyesinin, Hasan Anlar'ın ve Filiz Kalaycı'nın, ve onlarla aynı avukatlık bürosunu paylaşan Avukat Halil İbrahim Vargün'le Avukat Murat Vargün'ün bürosuna ve evlerine herhangi bir gerekçe bildiriminde bulunulmaksızın Terörle Mücadele Ekipleri tarafından yapılan baskın ve yukarıda adları anılan dört insan hakları savunucusu gözaltına alınması nedeniyle yapılan basın açıklaması.

14 Mayıs 2009, "*29 Mart 2009 Yerel Seçimleri Öncesinde ve Sonrasında Yaşanan Hak İhlallerine İlişkin Özel Rapor*", yerel seçim çalışmaları sırasında, seçim günü ve sonrasında meydana gelen olaylar sonucunda daha önceki seçimlerle kıyaslanmayacak boyutta hak ihlalinin gerçekleştiğini belirten basın açıklaması.

28 Mayıs 2009, "*İnsan Hakları Savunucularının Gözaltına Alınması ve Tutuklanması Üzerine Yaptığı Acil Eylem Çağrısı*", İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) Merkez Yürütme Kurulu üyesi Avukat Filiz Kalaycı, 27 Mayıs 2009 tarihinde tutuklanmasıyla ilgili yapılan basın açıklaması.

16 Haziran 2009, "*İkinci Yılında PVSK Özel Raporu*", 14 Haziran 2007'de PVSK'unda yapılan değişikliğin yürürlüğe girmesinin ardından geçen iki yıl içerisinde başta yaşam hakkı ihlalleri olmak üzere birçok ağır hak ihlalleri yaşandı.

26 Haziran 2009, "*Basın Açıklaması*", BM Genel Kurulu'nun 1987 yılında "İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanıkdışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme"yi kabul etmesi ve 1997 yılında ise bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği gün olan 26 Haziran'ı "İşkence Görenlerle Dayanışma Günü" olarak ilan etmesiyle işkencenin yasaklanması ve önlenmesi hakkında basın açıklaması.

23 Temmuz 2009, "*Basın Açıklaması*", Adli Tıp Kurumu'nun toplum nezdindeki saygınlığının yitirilmesi ve düzenlediği raporların hukukî ve bilimsel olarak kabul edilemez olması hakkında basın açıklaması.

15 Ağustos 2009, "*TİHV'in Güncel Gelişmeler Işığında Kürt Sorununa İlişkin Görüşlerinin Özeti*", TİHV'in bu konudaki yaklaşımları ve atılması gereken önemli adımları içeren basın açıklaması.

24 Eylül 2009, "*Ulusal İnsan Hakları Kurumu Oluşturulması Konusunda TİHV'in Görüş ve Önerileri*", Sayın Cemil Çiçek'e sunulan TİHV'in bu konudaki çalışmalar hakkındaki görüş ve önerileri içeren basın açıklaması.

1 Aralık 2009, “Kayıplarımızla Buluşalım Basın Toplantısına Çağrı”.

17 Aralık 2009, “Parti Kapatmalara, Tırmadırılan Şiddete ve Kışkırtmalara Karşın Barış İçin Hâlâ Umut Var! Çok Geç Olmadan Herkesi Duyarlı ve Sorumlu Olmaya Çağırıyoruz!”, DTP’nin kapatılması ve tırmadırılan şiddet üzerine TİHV’nin basın açıklaması.

18 Aralık 2009, “Hak Arama Mücadelelerinin Şiddetle Bastırılmasından Endişeliyiz!”, Ankara’da 17 Aralık 2009’da bazı işyerlerinin özelleştirilmesine ve bazı işyerlerinde çalışan işçilerin sözleşmeli olarak çalıştırılmasına karşı çıkan TEKEL işçilerinin, AKP Genel Merkezi ile Abdi İpekçi Parkı’nda sürdürdükleri eylemlerine kolluk güçleri, biber gazı ve basınçlı suyla müdahalesi hakkında yapılan basın açıklaması.

31 Aralık 2009, “Büyük İnsanlık”, yeni yıl mesajı içeren basın açıklaması.

09 Şubat 2010, “‘Türkiye İnsan Hakları Kurumu’ Kanun Tasarısı ile ilgili Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın Görüşleri ve Önerileri” başlıklı özel rapor.

03 Mart 2010, “Hükümet’in Unutulan/Unutturulan “Demokratik Açılım Programı” üzerine Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın Özel Raporu”.

04 Mart 2010, TİHV Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı’nın 5 Mart 2010’daki duruşmasına katılım çağrısında bulunan basın açıklaması.

ORTAK BASIN AÇIKLAMALARI

14 Nisan 2009, “Ergenekon Soruşturmasında İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü Hakkının Kullanılmasına Saygı, Hukukun Üstünlüğüne Bağlılık Uyarısı”, 13 Nisan 2009’da, başta sağlık hakkı hiçe sayılan ÇYDD Genel Başkanı Türkan Saylan’ın eviyle ÇYD ve ÇEV binalarının aranması, akademisyenlere yönelik gözaltı uygulamaları “örgütlenme özgürlüğü” ve “ifade özgürlüğü” hakkını yeniden hatırlatmak amacıyla İHD ile ortak basın açıklaması.

16 Nisan 2009, “DPT’ye Yönelik Son Uygulamalar Siyaset Yapma Hakkına, İfade ve Örgütlenme Özgürlüğüne Yönelik Bir Saldırıdır!”, 14 Nisan 2009 tarihinde başlatılan DTP, Asrın Hukuk Bürosu ve Gün TV’ye yönelik arama, yakalama ve gözaltına alma operasyonlarını kınayan İHD’yle ortak basın açıklaması.

18 Nisan 2009, “Gerçeklerle Yüzleşeceksiniz”, İHD, Alevi Bektaşî Federasyonu, Barış Meclisi, ÇHD, DTP, Devrimci 78’liler Federasyonu, EMEP, ESP, EHP, Halkevleri, Mazlumder, KESK, ÖDP, SDP, Sosyalist Parti, TTB, TİHV, 78’liler Girişimi’nin Ergenekon sürecinde hakikatin ortaya çıkartılması için gerekli çalışmaların yapılacağını bildiren ortak basın açıklaması.

29 Nisan 2009, bir zırhlı personel taşıyıcının geçişi esnasında meydana gelen patlama sonucunda 9 askerin yaşamını yitirmesiyle oluşan üzüntünün ve şiddetin, çatışmaların, operasyonların, ayrımcı politikaların terk edilerek, Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yöntemler ile çözümüne olanak sağlayacak önlemleri almanın önemini vurgulayan İHD’yle yapılan ortak basın açıklaması.

9 Mayıs 2009, “Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana”, İHD, Alevi Bektaşî Federasyonu, Barış Meclisi, ÇHD, DTP, EMEP, ESP, EHP, Halkevleri, Mazlumder, KESK, ÖDP, SDP, Sosyalist Parti, TTB, TİHV, 78’liler Girişimi, Limter-İş, Yeşiller Partisi’yle beraber, ezilen, sömürülen, baskı gören, dili, inancı, kültürü yasaklanan tüm toplum kesimleri olarak Türkiye’nin demokratik-

leşmesi talebiyle, daha özgür ve eşit yurttaşlar olmak, güvenli bir ülkede yaşamak için yapılan çalışmalarını bildiren ortak basın açıklaması.

21 Mayıs 2009, “Birleşmiş Milletlerin Paris İlkelerine Aykırı Biçimde Herkesten, Hepimizden Gizlenerek Hazırlanan “Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kurulmasına Dair Kanun Tasarısı” Derhal Geri Çekilmelidir!”, Hükümetin Paris İlkelerine tamamen aykırı oluşturulmaya çalışan bu kurumun oluşumuna karşı olarak, 22 Mayıs 2009 tarihinde gerçekleştirilen “Medeniyetler İttifakı: Uluslararası İnsan Hakları” başlıklı uluslararası katılımlı bir toplantısına katılmayacaklarına yönelik yapılan Helsinki Yurttaşlar Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Uluslararası Af Örgütü-Türkiye Şubesi’nin ortak basın açıklaması.

28 Mayıs 2009, “Mayınlar Can Almaya Devam Ediyor”, Hakkâri Çukurca’da mayın patlaması sonucu 6 askerin yaşamını yitirmesinin ardından yapılan Türkiye’deki tüm mayınlı ve serbest patlayıcı alanların derhal temizlenmesini öngören İHD’yle ortak basın açıklaması.

17 Haziran 2009, “Yeter Artık; Çatışmalar Son Bulsun, Ölümler Olmasın, Barışa ve Kardeşliğe Kurşun Sıkılmasın”, Adana 78’liler Girişimi, Adana Bakkallar ve Bayiler Odası, Adana Barış Meclisi, Adana Denizli Dolmuşçular Kooperatifi, Adana Fırıncılar Odası, Adana Hurdacılar Odası, Adana İnşaatçılar Odası, Adana Kabzımallar Odası, Adana Kasaplar Odası, Adana Kunduracılar Odası, Adana Lokantacılar ve Kebapçılar Odası, Adana Minibüsçüler Odası, Adana Nakliyatçılar Derneği, Adana Sevkiyatçılar Derneği, Adana Seyyar Pazarıcılar Esnaf Odası, Adana Tabip Odası, ABF, BTS, BES, CHP, DTP, DİPG, DİSK Adana Çukurova Bölge Temsilciliği, DİSK BOSSA Tekstil Adana Şubesi, DİSK Dev Sağlık İş, DİSK Genel İş 1 ve 2 No’lu Şubeler, Eğitim Sen, EMEP, EHP, ESM, ESP, Haber Sen, Halkevleri, İHD, Kültür Sanat Sen, Minibüsçüler Odası, ÖDP, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği, SES, SHP, SDP, SEH, Sosyalist Feminist Kollektif, SP, SP, THAYD-DER, TİHV Adana Temsilciliği, TMMOB Adana İKK, TÖP, Tunceliler Derneği, Tüm Bel Sen, Tüm-Tis Adana Şube Başkanlığı, Türkiye Gerçeği ve Yapı Yol Sen ile beraber, ülkemizde çatışmasız ve barış için de yaşanan bir ortam için yapılan ortak basın açıklaması.

26 Haziran 2009, “Basına ve Kamuoyuna”, 26 Haziran Dünya İşkence Mağdurlarıyla Dayanışma günü hakkında ve toplumu bilgilendirmeye yönelik İHD’yle ortak basın açıklaması.

26 Haziran 2009, “Polis tarafından vurularak öldürülen Çağdaş Gemik’in, ailesi ve yakınlarına polis saldırısı. 15 kişi gözaltında”, Maktûl Çağdaş Gemik’in ailesi ve yakınları serbest bırakılması, saldırılarda bulunan kolluk görevlileri hakkında adlî ve idarî soruşturma başlatılması hakkında İHD, ÇHD ve TİHV’in ortak basın açıklaması.

8 Temmuz 2009, “Şincan Uygur Özbek Bölgesindeki Katliamı Kınıyoruz.”, Çin egemenliği altındaki Doğu Türkistan’da yüzlerce insanın yaşam hakkının ihlal edilmesi, yoğun gözaltı ve tutuklamaların yaşanması, yaygın işkence yapılması, özellikle bu ağır hak ihlallerinin Uygur Türklerine yönelik sindirme amaçlı uygulanması hakkında İHD’yle yapılan ortak basın açıklaması.

17 Temmuz 2009, “17 Temmuz Uluslararası Adalet Günü”, Uluslararası Ceza Mahkemesi Koalisyonu üyelerinin UCM kurucu antlaşması olan Roma Statüsü’nün onaylamaya ve UCM’nin yargı yetkisini tanımaya davet amaçlı ortak basın açıklaması.

26 Temmuz 2009, “*Basına*”, 21 Temmuz 2009 tarihinde Abdurrahman Sözen’in gözaltına alınması ve daha sonraki ölümüyle ilgili ÇHD ve İHD ile yapılan ortak basın açıklaması.

31 Ağustos 2009, “*Basına ve Kamuoyuna*”, “Kürt Sorunu”nun barışçıl ve demokratik çözümünün her düzeyde tartışılmaya başlandığı bir dönemde Hakkâri’de dört askerin yaşamını yitirmesi hakkında İHD ile yapılan ortak basın açıklaması.

8 Eylül 2009, “*İstanbul Üniversite’sindeki akademisyenlerin fişlenmesi ile ilgili faaliyetler, bilim ve demokrasi adına kaygı vericidir!*”, Prof. Dr. Sevil Atasoy tarafından hazırlandığı ileri sürülen ve meslektaşlarını siyasî görüşlerine göre sınıflandıran, onların bilimsel faaliyetlerini suç olarak nitelendirerek TSK’ya aktran rapor üzerine TTB, Adli Tıp Uzmanları Birliği, Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği ile birlikte yapılan ortak basın açıklaması.

6 Kasım 2009, “*Türkiye, hakkında tutuklama kararı bulunan Sudan Devlet Başkanı El Beşir’in Türkiye’de yapılacak olan İslam Konferansı Örgütü zirvesine katılmasına izin vermemeli ve bu ziyaret gerçekleştiği takdirde El Beşir’i Uluslararası Ceza Mahkemesi’ne teslim etmelidir!*”, UCMK üyelerinin ortak basın açıklaması.

24 Kasım 2009, “*Ulusal İnsan Hakları Kurumu Kurulması Konusunda 40 Sivil Toplum Kuruluşunun Ortak Basın Açıklaması ve Hükümete ve Kamuoyuna Açık Çağrı*”, Alevi Enstitüsü, Alevi Kültür Dernekleri (AKD), Amargi Kadın Kooperatifi, Başkent Kadın Platformu, Çok Dilli Ve Çok Kültürlü Midyatı Güzelleştirme Koruma ve Tarihini Araştırma Derneği, Çocuk Haklarını Tanıtma, Yaygınlaştırma, Uygulama ve Uygulamaları İzleme Derneği, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği, Dünya Hepsunnes ile Güzel Evrensel Yaşam Derneği, Eğitim-Sen, Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı (HBVAKV), İnsan Hakları Derneği, İskenderun Mardinliler Derneği, İstanbul Protestan Kilisesi Vakfı, Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KA-DER), KA-DER Ankara Şube, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, Kafkas Dernekleri Federasyonu, Kaos GL, Kürt Demokrasi Kültür ve Dayanışma Derneği, Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği, Mezopotamya Kültür ve Dayanışma Derneği Midyat Süryani Kültür Derneği, Midyat Engelliler Derneği, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Mülkiyeliler Birliği, Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği (Öz-Ge Der), Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği, Roman Dernekleri Federasyonu, ROMANKARA, Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi Derneği, Sami (Mihellemi) Dinler Diller Ve Medeniyet Arası Diyalog Derneği, Sosyal Demokrasi Vakfı, Tarih Vakfı, Türkiye Barış Meclisi, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Türkiye Sakatlar Derneği, Uçan Süpürge, Uluslararası Tehdit Altında Bulunan Halkları Koruma Örgütü, Yeşilköy Ermeni İlköğretim Okulu Vakfı’nın, hükümetin 13 Kasım 2009’da açıklanan insan hakları paketinin oluşturulmasında STK’ları kurucu heyet olarak tanımaya, şu ana kadar kamu idaresi tarafından oluşturulan tüm taslakları TBMM’ye sunmadan paylaşmaya, tartışmaya açmaya, tüm hazırlık süreçlerinde ilgili hak örgütlerinin katılımını sağlamaya ilişkin ortak basın açıklaması.

4 Aralık 2009, “*Basına*”, İmralı Adası Yüksek Güvenlikli F Tipi Cezaevi’nde hükümlü olarak bulunan Abdullah Öcalan’ın, cezaevi koşullarının incelenmesi için İHD, TİHV ve Mazlumder’in yaptıkları başvurular ve bunların cevaplaması isteğine ilişkin ortak basın açıklaması.

8 Aralık 2009, “*Basına*”, DİĞİAD, Diş Hekimleri Odası, Diyarbakır Barosu, DTSO, Eczacılar Odası, GÜNSİAD, İHD, MMO, Mazlumder, MUSİAD, OGSİAD, OSİAD, PER-DER, Pirsultan Abdal Derneği, Tabipler Odası, TES-DER, TİHV, Turizm Derneği, Türk İş, Yol İş Sendikası 1. Ve 2.

Şube, Ziraat Odası, Diyanet-Sen, Sağlık-Sen, Büro Memur-Sen, Dicle-Fırat Diyalog Grubu ile sivil toplum ve meslek örgütlerinin “toplumsal gerginlik ve çatışmaların biran önce yerini sağduyu ve diyaloga bırakması temennimizi yineliyor ve tüm kesimleri sağduyu ve duyarlılığa davet” eden ortak basın açıklaması.

10 Aralık 2009, “İnsan Hakları Günü’nde 2009 Yılıının İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi”, 2009 yılının İnsan Hakları açısından değerlendirilmesini içeren İHD ile ortak basın açıklaması.

24 Aralık 2009, “(Baskılara Son! Özgürlük İstiyoruz!) İHD Diyarbakır Şubesine Yönelik Baskılar Son Bulsun”, İnsan Hakları Derneği’ne (İHD), ve demokratik kurumlara baskınlar yapılması, sekiz ilde, aralarında İHD’nin Genel Başkan Yardımcısı ve aynı zamanda Diyarbakır Şubesi Başkanı Muharrem Erbey’in, eski Demokratik Toplum Partisi Belediye Başkanlarının ve Demokratik Toplum Kongresi sözcüsü Hatip Dicle’nin de bulunduğu 30’un üzerinde siyasetçi, belediye başkanı, kanaat önderi ve insan hakları savunucusu gözaltına alınması hakkında İHD ile yapılan ortak basın açıklaması.

17 Şubat 2010 Ulusal İnsan Hakları Kurumu Kanun Tasarısı hakkında Helsinki Yurttaşlar Derneği (hYd), İnsan Hakları Derneği (İHD), İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUMDER), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi’nin (UAÖ Türkiye) birlikte yapmış olduğu ortak basın açıklaması.

İNSAN HAKLARI

Temsilcilikler

TİHV Genel Merkez

Akbaş Mah. Sarıca Sok. No: 7 Hamamönü, Altındağ 06080 ANKARA

Tel: (312) 310 66 36 Faks: (312) 310 64 63

E-posta: tihv@tihv.org.tr

TİHV İstanbul Temsilciliği

Sıraselviler Caddesi Hocasade Sokak No: 8 Beyoğlu İSTANBUL

Tel/Faks: (212) 249 30 92 - 251 71 29

E-posta: tihv@tihvistanbul.org

TİHV İzmir Temsilciliği

1432. Sokak Eser Apartmanı No: 5/10 Alsancak İZMİR

Tel/Faks: (232) 463 46 46 - 463 91 47

E-posta: tihvizm@dsl.ttnet.net.tr

TİHV Adana Temsilciliği

Kurtuluş Mahallesi 19. Sokak A Blok No: 23/2 ADANA

Tel/Faks: (322) 457 65 99 - 458 85 66

E-posta: tihvadana@yahoo.com

TİHV Diyarbakır Temsilciliği

Lise Caddesi Eyyüp Eser Apartmanı No: 8/2 Yenişehir, DİYARBAKIR

Tel/Faks: (412) 228 26 61 - 228 24 76

E-posta: tihvdbakir@ttnet.net.tr

TİHV Van Sığınmacı Projesi Ofisi

Hastane 2 Caddesi Göksoy İş Merkezi Kat:3 No:17 Merkez-VAN

Tel: (90 432) 215 47 21 Faks: (90 432) 215 47 24

E-mail: van@tihv.org.tr

HUMAN RIGHTS

TURKEY 1990

FOUNDATION OF

20 YIL